

2017

ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ ЗА 2017. ГОДИНУ

КОНТРОЛА ЛЕТЕЊА СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ
SMATSA доо БЕОГРАД

smatsa

ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ 2017.

САДРЖАЈ

1.	Уводна реч Директора	1
2.	О Контроли летења Србије и Црне Горе	3
2.1.	Профил организације	3
2.2.	Услуге у ваздушној пловидби (ANS)	3
2.3.	Додатне услуге	4
3.	Година 2017. у бројевима	5
3.1.	Подаци о саобраћају у ваздушном простору надлежности SMATSA доо	5
3.2.	Флукутације и структура запослених у 2017. години	9
4.	Пословни резултати који су обележили 2017. годину	10
4.1.	Унапређење управљања ваздушном пловидбом	10
4.1.1.	Унапређења у области АТМ	10
4.1.2.	Унапређење опреме, система и инфраструктуре	11
4.1.3.	Унапређење АИС услуга	12
4.1.4.	Унапређење МЕТ услуга	12
4.2.	Развој конкурентних комерцијалних услуга	13
4.2.1.	Калибража ЗРНС из ваздуха	13
4.2.2.	Центар за обуку АНС особља	13
4.2.3.	SMATSA Ваздухопловна академија	15
4.2.4.	Развој конкурентних комерцијалних услуга у ваздушној пловидби	16
4.2.5.	Централизовани сервиси	16
4.3.	Унапређење друштвене одговорности и заштита животне средине	17
4.4.	Показатељи ефикасности пословања	17
4.4.1.	Показатељи и циљеви у односу на Шему оствареног учинка	17
4.4.2.	Показатељи квалитета пружених услуга	25
4.4.3.	Додатни показатељи успешности	29

5.	Консултовање с корисницима услуга	30
5.1.	Управљање ваздушним саобраћајем – АТМ	30
5.2.	Ваздухопловно информисање – АИС	30
5.3.	Ваздухопловне метеоролошке услуге – МЕТ	31
5.4.	SMATSA Ваздухопловна академија	31
5.5.	Калибража ЗРНС из ваздуха	32
6.	Финансијски извештаји	33
6.1.	Биланс успеха	33
6.2.	Биланс стања	37
6.3.	Извештај о новчаним токовима	43
6.4.	Напомене уз финансијске извештаје	45
6.4.1.	Основа за састављање финансијских извештаја	45
6.4.2.	Преглед значајнијих рачуноводствених политика	47
6.4.3.	Управљање финансијским ризиком	58
7.	Извештај независног ревизора	63
8.	Ознаке и скраћенице	65
9.	Индекс табела, шема и слика	69
9.1.	Индекс табела	69
9.2.	Индекс слика	70
10.	Прилози	71
10.1.	Прилог 1 – Организациона структура SMATSA доо	71
10.2.	Прилог 2 – Извод из Одлуке Проширене комисије Евроконтрола бр. 145 од 2. 12. 2016. године	72

УВОДНА РЕЧ ДИРЕКТОРА

Предраг Јовановић,
директор SMATSA доо

За Контролу летења Србије и Црне Горе SMATSA доо Београд (у наставку: SMATSA доо) година 2017. представљала је још једну годину пуну изазова. Тренд раста саобраћаја је настављен, услуге су пружане корисницима квалитетно, пројекти у циљу унапређења квалитета услуга су реализовани, покренут је нови инвестициони циклус путем реализације Програма модернизације, интензивирана је сарадња на домаћем и међународном плану и настављен је развој компаније ради изласка у сусрет захтевима који се пред SMATSA доо постављају за наредне године.

У години 2017. у простору надлежности SMATSA доо реализовано је 643.380 летова, чиме је забележен пораст саобраћаја од укупно 5,3% у односу на претходну годину. Током најоптерећенијег дана, 19. Августа, реализовано је 2.897 летова. У условима константног пораста саобраћаја, пружање услуге контроле летења без генерисаног кашњења потврђује

висок ниво квалитета услуга које је пружила SMATSA доо.

У сусрет очекиваном повећању саобраћаја у простору надлежности терминалних сектора ЦКЛ Београд, у години 2017. извршена је реорганизација ваздушног простора ТМА Београд и концепта оперативног рада, као и последичне измене вертикалних и хоризонталних граница ТМА Батајница, ТМА Ужице, ТМА Краљево и ТМА Ниш.

У складу с реорганизацијом ТМА Београд, израђен је и имплементиран потпуно нов сет навигационих поступака заснованих на навигационим перформансама ваздухоплова (PBN – *Performance Based Navigation*) за аеродром Београд/Никола Тесла. Осим тога, на аеродромима у Подгорици и Тивту почела је примена PBN навигационих поступака.

Задовољство корисника услугама SMATSA доо у 2017. години посебно је исказано похвалама у

вези с имплементацијом концепта слободног планирања рута по југоисточној оси (SEAFRA – *South-East Axis Free Route Airspace*) и даљим активностима на проширењу његових граница.

Током године 2017. настављене су активности у оквиру иницијативе слободног планирања рута у заједничком ваздушном простору пет пружалаца услуга у ваздушној пловидби у шест држава југоисточне Европе (SECSI FRA – *South East Common Sky Initiative Free Route Airspace*), која корисницима ваздушног простора дуж југоисточне осе омогућава значајне предности у смислу могућности избора најкраћих рута, а тиме и бројне уштеде.

У складу са захтевима Јединственог европског неба и пре свега оперативних потреба, SMATSA доо настоји да иде у корак с развојем нових технологија. Имплементација нових технолошких решења изискује континуирано улагање у опрему, системе и инфраструктуру, који се најчешће спровode путем вишегодишњих пројеката.

У оквиру програма модернизације контроле летења (SUSAN – *SMATSA Upgrade of System for Air Navigation*), завршене су активности дизајнирања, валидације и припреме за пуштање у оперативни рад софтверског и хардверског унапређења које подразумева имплементацију нових алата и побољшање функција TopSky-ATC система. Планирано унапређење, чија се имплементација планира за 2018. годину, треба да омогући повећање интероперабилности система са суседним контролама летења и представља предуслов да систем може адекватно да подржи очекивано повећање саобраћаја.

Паралелно су спроведене активности дизајна и валидације ATM Fallback FASOS система, фаза II, који обезбеђује континуирано пружање услуга контроле летења у случају отказа главног TopSky-ATC система, с нешто смањеним капацитетом. Планирано је да оперативни рад почне месец дана од почетка рада унапређеног TopSky-ATC система корак 1 – фаза 1.

Осим успешног завршетка пројекта надоградња АМНС система, током 2017. године настављене су активности на реализацији значајних инфраструктурних пројеката.

У фебруару је закључен уговор за набавку и имплементацију ILS/DME и DVOR уређаја, којим је обухваћена имплементација DME уређаја за ПСС 12 аеродрома Београд, ILS/DME система у АКЛ Ниш и DVOR уређаја у Подгорици.

Крајем марта 2017. године закључен је Уговор за имплементацију SMATSA IP комуникационе мреже. Током године завршен је фабрички пријем и испорука опреме на локације које су предмет опремања у првој фази пројекта.

Започети су радови на реконструкцији РС Ковиона, док су у оквиру пројекта унапређења телекомуникационе и електроенергетске инфраструктуре настављени радови на реконструкцији трафостаница, електроенергетских постројења и објеката на локацијама Поникве и Кошевац.

Ради јачања партнерских односа и унапређења сарадње с релевантним организацијама и корисницима услуга, SMATSA доо активно учествује као придружени члан у програму SESAR (*Single European Sky ATM Research*), који омогућава имплементацију технолошког аспекта политике Јединственог европског неба (*Single European Sky*). Током 2017. године представници SMATSA доо активно су учествовали у четири пројекта у оквиру SESAR 2020 програма.

Поврх тога, у сарадњи с пружаоцима услуга у ваздушној пловидби из Словеније, Босне и Херцеговине, Хрватске, Мађарске, Румуније и Словачке SMATSA доо је у 2017. години започела рад у оквиру међународног пројекта за развој новог продукта прогнозе и упозорења за летове опште авијације на малим висинама (eGAFOR).

Током године 2017. закључен је уговор за израду пројектно-техничке документације за имплементацију захтева Уредбе ЕУ о квалитету ваздухопловних података с компанијом „Helios“, чијом реализацијом SMATSA доо иде корак даље ка имплементацији система за размену и чување ваздухопловних података у складу са захтевима европске регулативе.

Осим тога, у циљу унапређења успешности система организације и управљања ресурсима у 2017. години је настављен рад на пројектовању информационог система SMATSA доо, у оквиру ког је спроведена анализа система управљања и пословних процеса у SMATSA доо.

Да би омогућила безбедно, редовно и експедитивно одвијање ваздушног саобраћаја у простору своје надлежности, SMATSA доо константно ради на унапређењу нивоа пружања услуга. У настојању да задржи поверење корисника SMATSA доо планира да у наредном периоду спроведе вишегодишњи пројекат модернизације система контроле летења и даљу реализацију великих инфраструктурних пројеката.

О КОНТРОЛИ ЛЕТЕЊА СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

2.1. Профил организације

Контрола летења Србије и Црне Горе SMATSA доо Београд пружа услуге контроле летења у ваздушном простору надлежности и обавља друге делатности у области ваздушне пловидбе.

Оснивачи SMATSA доо су владе Републике Србије и државе Црне Горе.

Након закључења Споразума о сарадњи у области ваздушног саобраћаја између Републике Србије и државе Црне Горе 2012.

године је уговором који су потписале обе владе потврђен континуитет постојања заједничког пружаоца услуга у ваздушној пловидби – SMATSA доо.

SMATSA доо у потпуности послује у складу с националном и међународном регулативом и међународним споразумима. Осим тога, SMATSA доо учествује у раду најважнијих међународних ваздухопловних организација и на најбољи начин представља Републику Србију и државу Црну Гору.

2.2. Услуге у ваздушној пловидби (ANS)

Основну делатност SMATSA доо представља пружање услуга у ваздушној пловидби (ANS) које обухвата:

1. услуге у ваздушном саобраћају (ATS – Air Traffic Services);
2. услуге комуникације, навигације и надзора (CNS – Communication, Navigation and Surveillance);
3. услуге ваздухопловног информисања (AIS – Aeronautical Information Services) и

4. ваздухопловне метеоролошке услуге (MET – Aeronautical Meteorological Services).

Простор надлежности SMATSA доо обухвата ваздушни простор изнад:

1. Републике Србије;
2. државе Црне Горе;
3. међународних вода у Јадранском мору и
4. источног дела Босне и Херцеговине, изнад нивоа лета 325 (FL325).

Слика 1. – Територија изнад које SMATSA доо пружа услуге у ваздушној пловидби

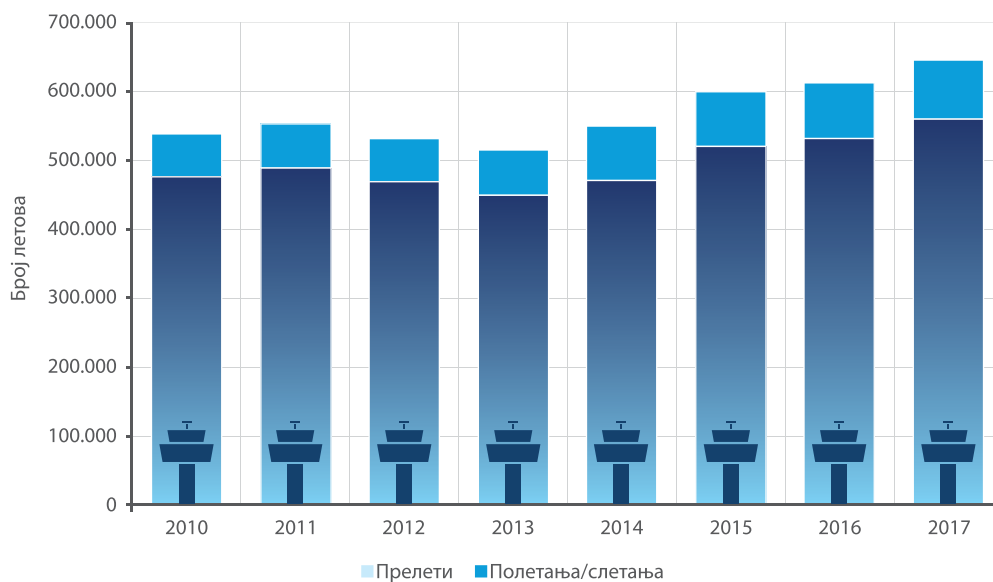
2.3. Додатне услуге

Осим услуга у ваздушној пловидби, SMATSA доо пружа и следеће услуге:

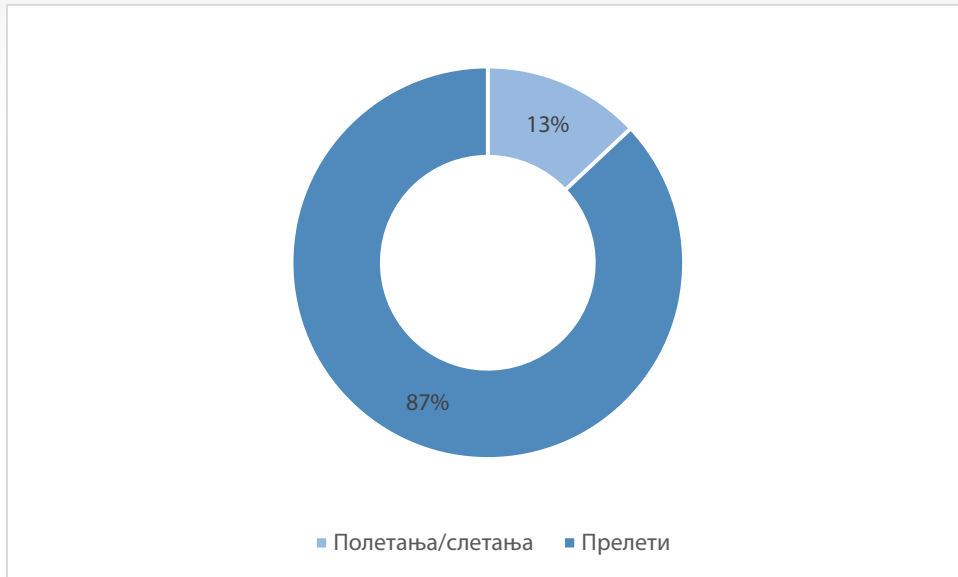
1. Школовање ANS особља и пилота;
2. Калибража ЗРНС из ваздуха и
3. Одржавање ваздухоплова.

ГОДИНА 2017. У БРОЈЕВИМА

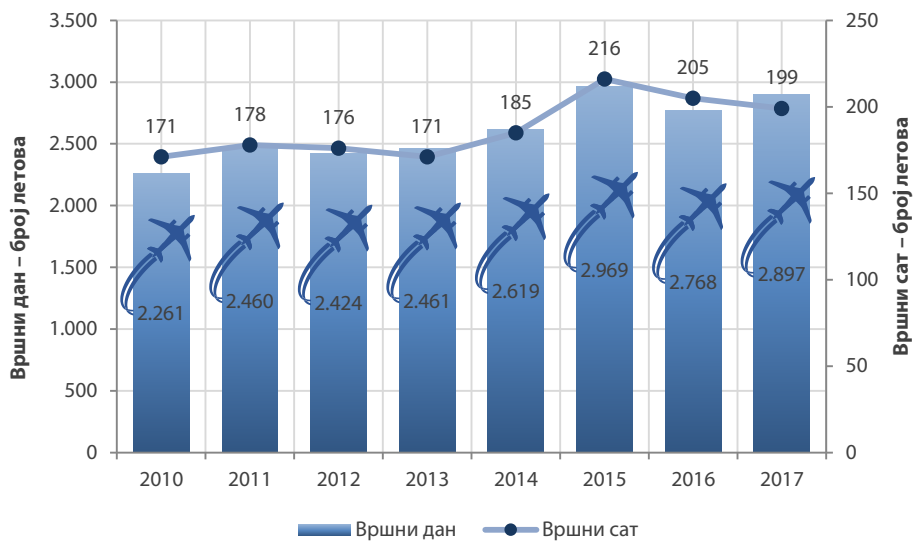
3.1. Подаци о саобраћају у ваздушном простору надлежности SMATSA доо

Слика 2. – Број летова од 2010. до 2017. године

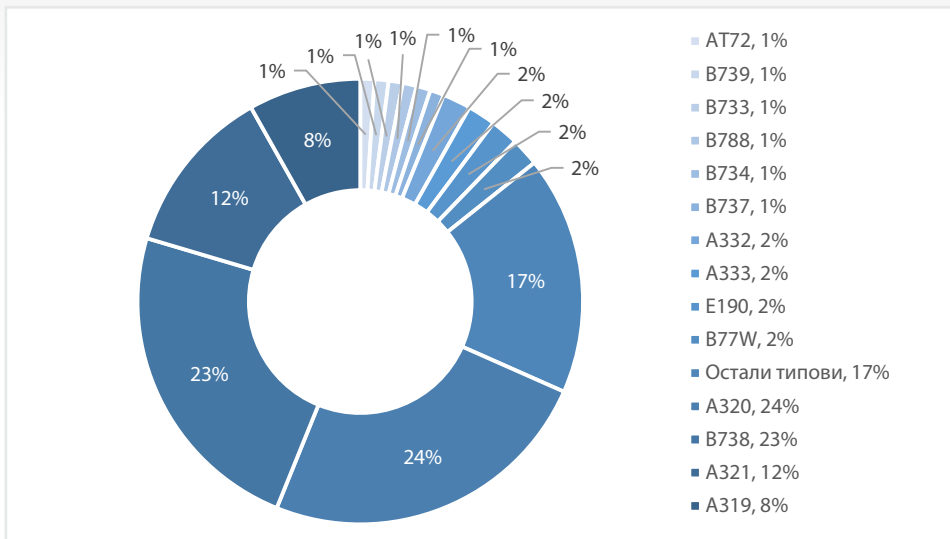

Слика 3. – Расподела летова у 2017. години

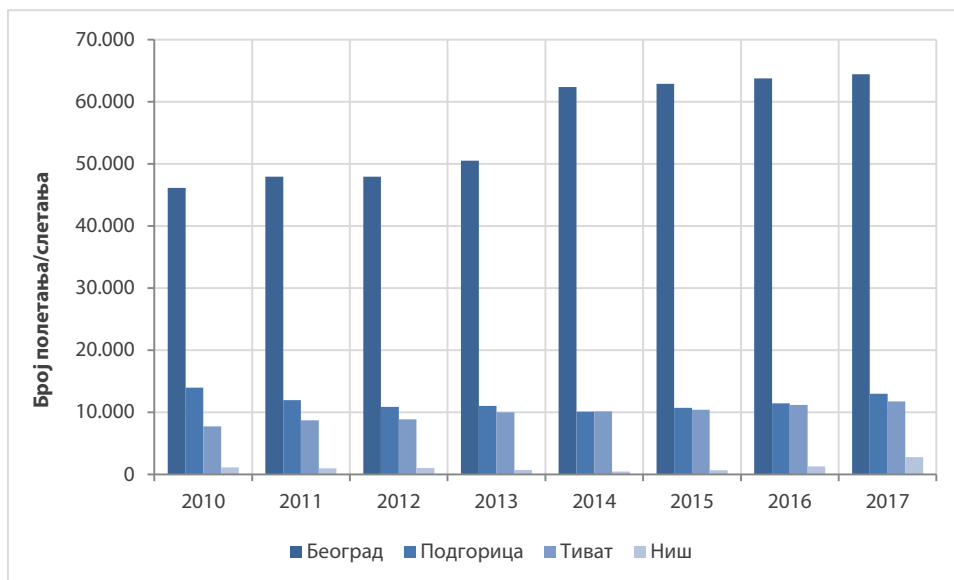

Слика 4. – Вршни дан и вршни сат од 2010. до 2017. године

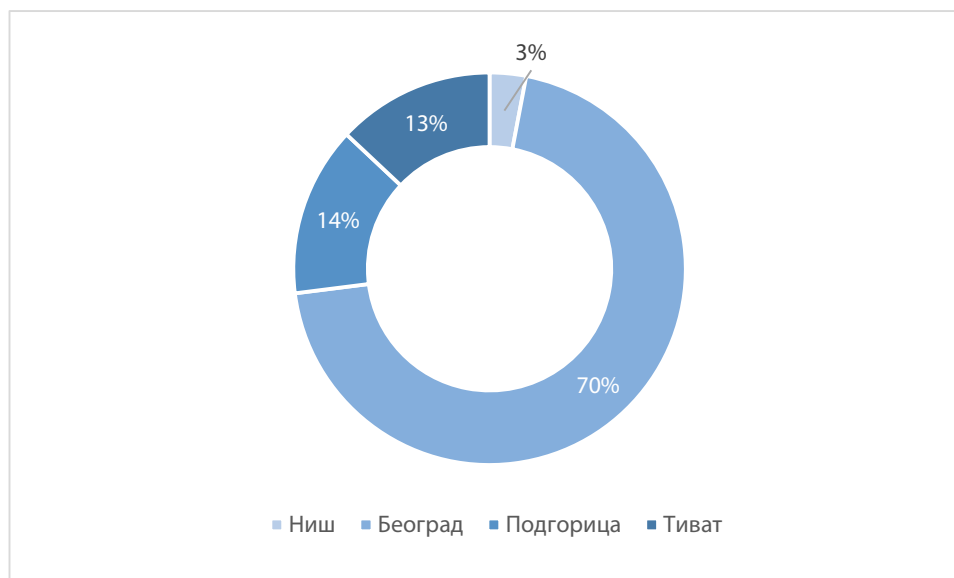

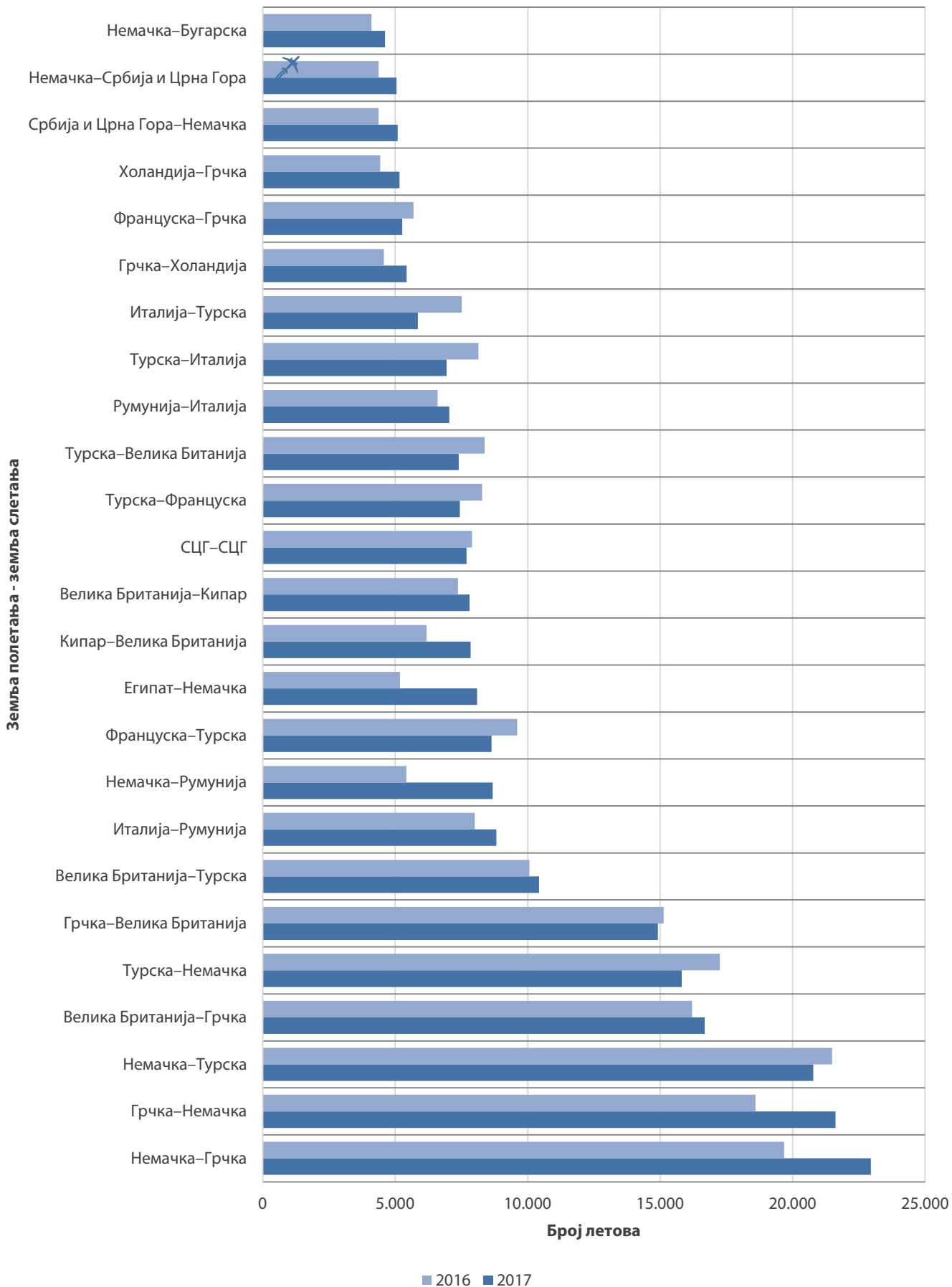
Слика 5. – Учешће појединих типова ваздухоплова у 2017. години

Слика 6. – Број полетања и слетања по аеродромима од 2010. до 2017.године

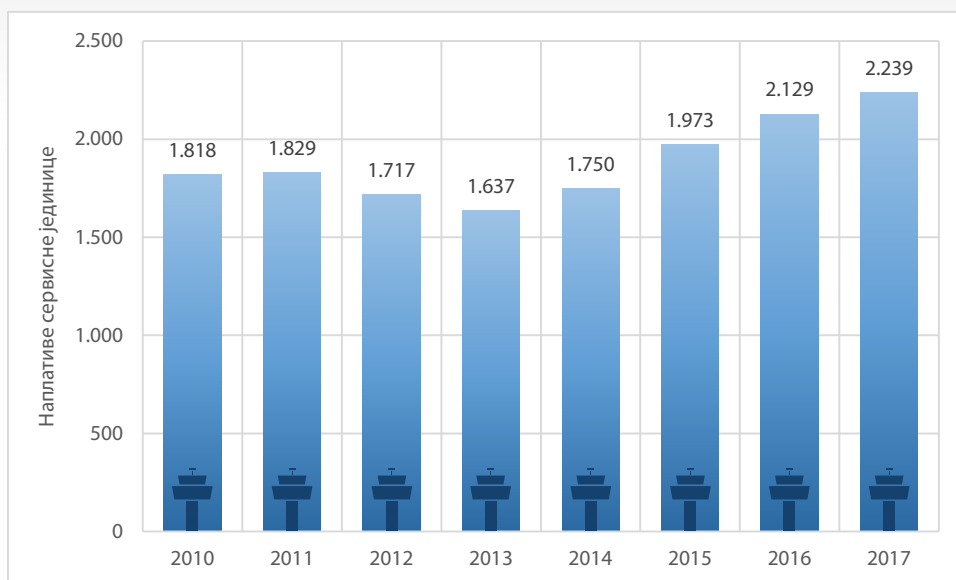

Слика 7. – Распдела саобраћаја по аеродромима у 2017. години

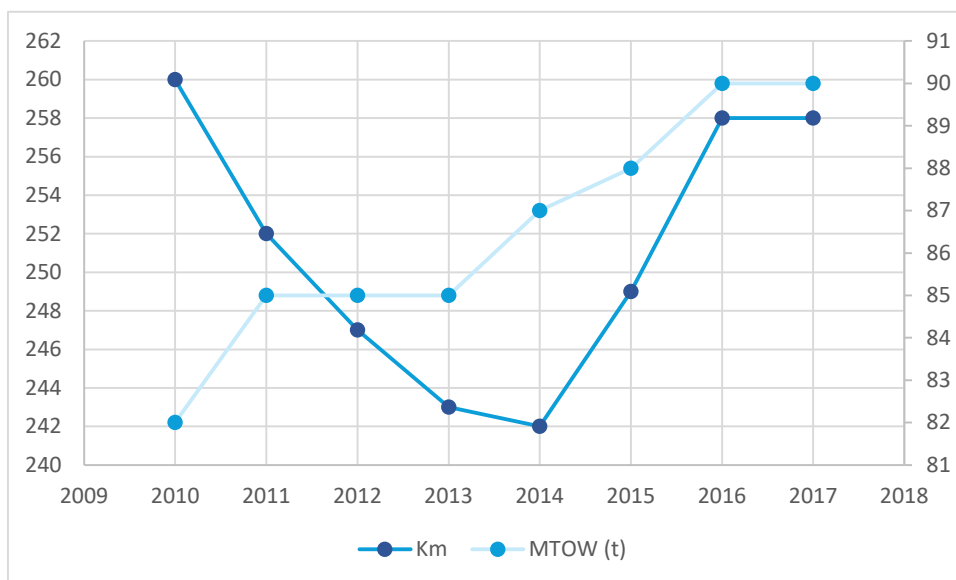

Слика 8. – Број летова у ваздушном простору надлежности SMATSA доо по земљама полетања/слетања у 2016. и 2017. години¹

¹ На слици је приказано првих 25 парова земаља.

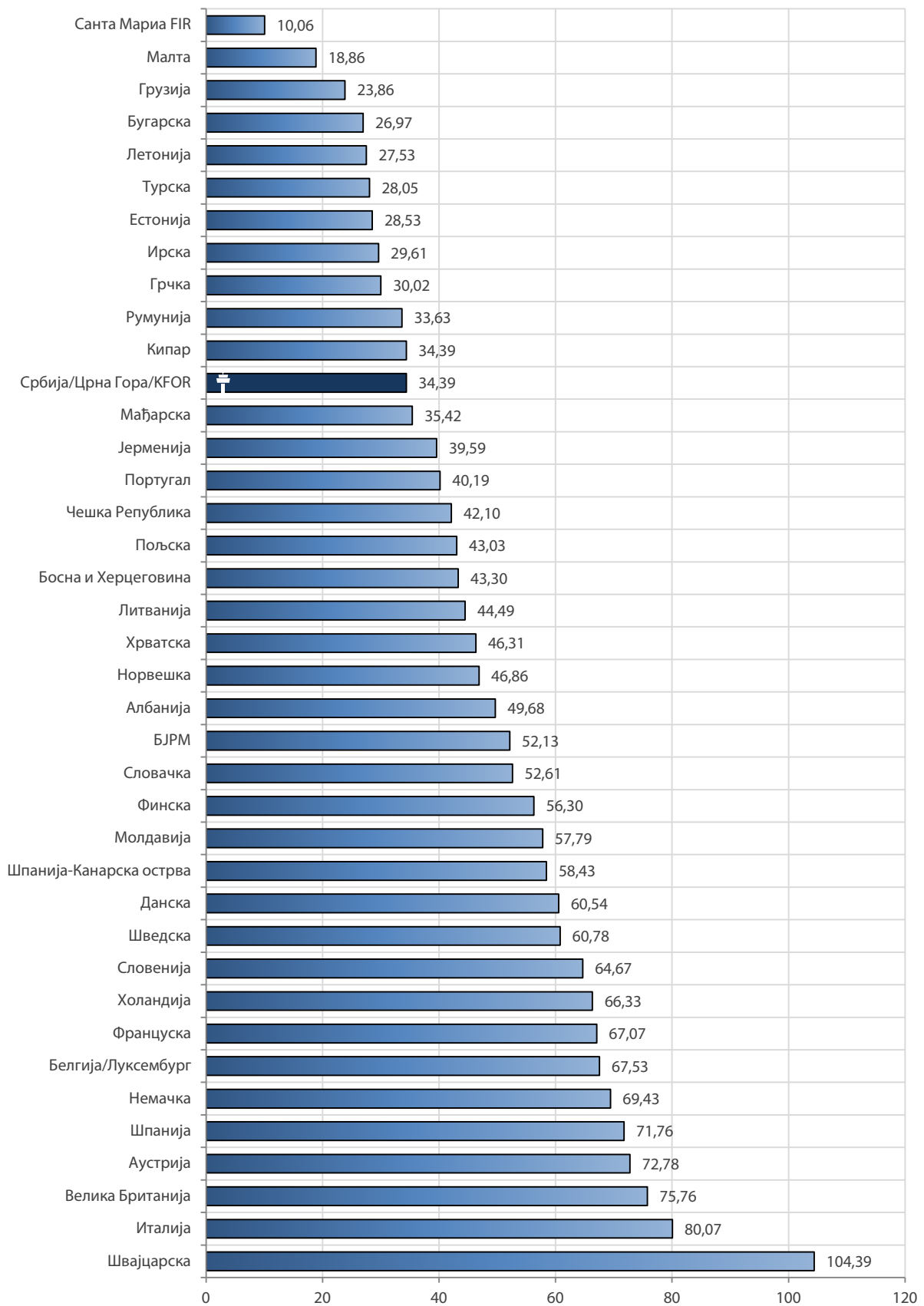

Слика 9. – Број сервисних јединица од 2010. до 2017. године

Слика 10. – Просечна дужина лета и просечан MTOW у FIR Београд од 2010. до 2017. године

Слика 11. – Јединица рутне накнаде у 2017. години

3.2. Флукуације и структура запослених у 2017. години

Потребе стручних служби SMATSA доо, као и очекивани одласци запослених у пензију утицали су на ангажовање одговарајућег броја извршилаца у 2017. години.

Табела 1. – Флукуације запослених у 2017. години по месецима

Флукуације	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Укупно
Доласци (+)	2	1	3	2	1	0	1	1	6	10	3	1	31
Одласци (-)	1	0	1	2	1	2	1	1	1	0	0	1	11

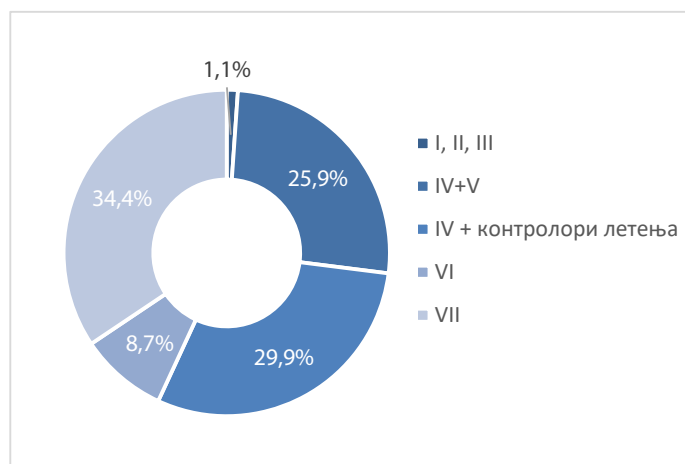
Као и у претходним годинама, процентуално учешће жена у укупном броју запослених је око 30%, док је учешће мушкараца око 70%. Када је у питању квалификациона структура запослених, око 65% запослених су лиценцирани контролори летења и запослени са седмим степеном стручне спреме.

Старосна структура показује даје скоро 65% запослених у старосној групи до 50 година живота.

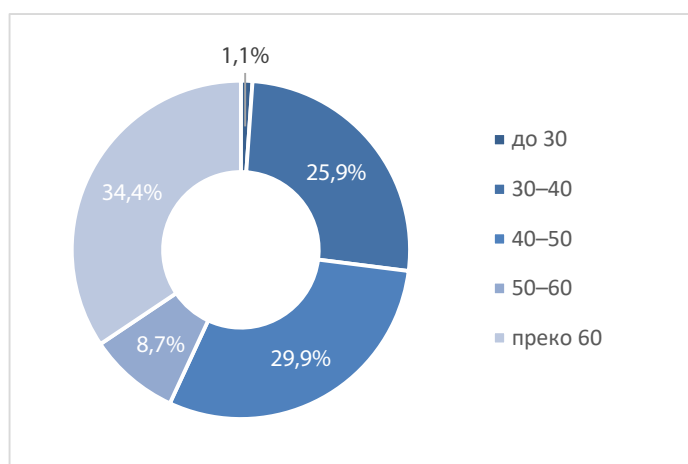
На следећим сликама приказана је структура запослених на крају 2017. године према полу, квалификационим групама и старосној структури.

Слика 12. – Структура запослених према полу

Слика 13. – Структура запослених према квалификационим групама

Слика 14. – Старосна структура запослених

ПОСЛОВНИ РЕЗУЛТАТИ КОЈИ СУ ОБЕЛЕЖИЛИ 2017. ГОДИНУ

Резултати пословања који су постигнути у односу на циљеве дефинисане у Стратешком плану пословања 2017–2021. и Годишњем плану за 2017. годину представљени су у наставку у односу на стратешке области.

4.1. Унапређење управљања ваздушном пловидбом

SMATSA доо је и у 2017. години реализовала бројне активности које доприносе унапређењу квалитета пружених услуга у ваздушној пловидби.

Улагање у унапређење система за пружање услуга у ваздушној пловидби и реализација планираних активности у областима ATM, CNS, MET и AIS значајно доприносе безбедности, редовности и ефикасности одвијања ваздушног саобраћаја, оптимизацији управљања протоком и капацитетом ваздушног саобраћаја.

4.1.1. Унапређења у области ATM

У склопу Програма модернизације контроле летења (SUSAN –*SMATSA Upgrade of System for Air Navigation*) у години 2017. спроведене су активности дизајнирања, валидације и припре-

ма за пуштање у оперативни рад софтверског и хардверског унапређења TopSky-ATC система корак 1 – фаза 1. Циљ имплементације нових алата и побољшања функција TopSky-ATC система је повећање интероперабилности система са суседним контролама летења и представља предуслов да систем подржи очекивано повећање саобраћаја. Почетак оперативног рада планиран је за март 2018. године. Паралелно су спроведене активности дизајна и валидације ATM Fallback FASOS система, фаза II, који обезбеђује континуирано пружање услуга контроле летења у случају отказа главног TopSky-ATC система, с нешто смањеним капацитетом. Планирано је да почетак оперативног рада буде месец дана након почетка рада унапређења TopSky-ATC система корак 1 – фаза I.

Током 2017. године настављене су активности у оквиру иницијативе слободног коришћења рута у заједничком ваздушном простору пет пружалаца услуга у ваздушној пловидби у шест држава југоисточне Европе (SECSI FRA – *South East Common Sky Initiative Free Route Airspace*), пет пружалаца услуга у ваздушној пловидби у шест држава, чија је имплементација планирана за 1. фебруар 2018. године.

У циљу изласка у сусрет повећању обима саобраћаја у простору надлежности терминалних сектора ЦКЛ Београд, посебно повећању броја операција у вршним сатима, спроведена је реорганизација ваздушног простора ТМА Београд и концепта оперативног рада, а извршене су и последичне измене вертикалних и хоризонталних граница ТМА Батајница, ТМА Ужице, ТМА Краљево и ТМА Ниш. За потребе реорганизације ТМА Београд израђен је и имплементиран и потпуно нов сет навигационих поступака заснованих на навигационим перформансама ваздухоплова (PBN – *PerformanceBasedNavigation*) за аеродром Београд/Никола Тесла.

У оквиру унапређења навигационих поступака на аеродромима Подгорица и Тиват, и задовољења захтева резолуције А37-11 Скупштине ИКАО, у Црној Гори су први пут имплементирани навигациони поступци за инструментално летење засновани на навигационим перформансама ваздухоплова (PBN). На аеродрому Подгорица уведени су RNP SID/STAR и APCH навигациони поступци, док су на аеродрому Тиват уведени у оперативни рад RNP SID и STAR.

4.1.2. Унапређење опреме, система и инфраструктуре

У складу са захтевима Јединственог европског неба, SMATSA доо настоји да иде у корак с развојем нових технологија. Имплементације нових технолошких решења, која изискују континуирано улагање у опрему, системе и инфраструктуру, најчешће се спровode путем вишегодишњих пројеката. Осим успешног завршетка пројекта надоградње AMHS система (AMC, EDS (DAP) и додатне лиценце), током 2017. године настављене

су активности на реализацији значајних инфраструктурних пројеката, међу којима су:

1. решавање урбанистичких услова неопходних за инсталацију терминалног радара за потребе ТМА Београд;
2. решавање имовинско-правних питања за потребе инсталације радарског система за прекривање југозападног простора надлежности SMATSA доо;
3. израда техничке документације за изградњу радарске станице на локацији Бесна кобила, техничке документације за изградњу анекса зграде ЦКЛ Београд с торњем АКЛ Београд, као и за реконструкцију зграде SMATSA Training Center;
4. по закључењу уговора за набавку и имплементацију ILS/DME и DVOR уређаја и уговора за извођење припремних радова на предметним локацијама започета је реализација прве фазе пројекта, која обухвата имплементацију DME уређаја за ПСС 12 аеродрома Београд, ILS/DME система у АКЛ Ниш и DVOR уређаја у Подгорици;
5. крајем марта 2017. године закључен је Уговор за имплементацију SMATSA IP комуникационе мреже. У оквиру реализације прве фазе пројекта током 2017. године завршени су фабрички пријем и испорука опреме на локације које су предмет опремања у овој фази пројекта;
6. настављене су реконструкције трафостаница, електроенергетских постројења и објеката на локацијама АКЛ Понишке и РС Кошевац, а започета је и реконструкција радарске станице Ковиона.

За неколико значајних инфраструктурних пројеката у 2017. години су решена имовинско-правна питања:

1. уговором о купопродаји грађевинског земљишта у јавној својини Републике Србије између Републичке дирекције за имовину Републике Србије и SMATSA доо, прибављен је имовинско-правни основ за добијање

локацијских услова/грађевинске дозволе за градњу инфраструктурног објекта радарске станице „Бесна Кобила“;

2. прибављен је Закључак Владе Републике Србије на основу ког су трајно решени имовинско-правни односи на локацији Пријемног VHF/UHF радио-центра Рудник;
3. прибављен је Закључак Владе Републике Србије на основу ког је SMATSA доо стекла услове за вршење инвеститорских права на реконструкцији SMATSA Training Center.

4.1.3. Унапређење AIS услуга

Услуге ваздухопловног информисања (AIS – Aeronautical Information Services) обухватају пружање ваздухопловних информација/података неопходних за безбедну, редовну и експедитивну ваздушну пловидбу.

Процеси ваздухопловног информисања усклађени су с међународним стандардима и препорученом праксом садржаном у заједничким захтевима Јединственог европског неба.

Током 2017. године закључен је уговор с компанијом „Helios“, чиме је успешно спроведена јавна набавка израде пројектно-техничке документације за имплементацију захтева Уредбе Европске комисије (EU) 73/2010 о квалитету ваздухопловних података (Уредба ADQ – Aeronautical Data Quality). Циљ овог пројекта је израда мапе пута за потпуно усаглашавање процеса у SMATSA доо са захтевима у везисквалитетом ваздухопловних података и израда студије изводљивости имплементације система за складиштење ваздухопловних података и директну везу која омогућава електронску размену података.

Осим тога, у мају 2017. године одржана је радионица с изворима података са циљем подршке имплементацији Уредбе ADQ. Циљ радионице је првенствено било подизање свести у вези с будућом применом Уредбе ADQ, која је у домаћа законодавства транспонована у одговарајуће правилнике о квалитету ваздухопловних података и ваздухопловних информација.

На радионици је представљена мапа пута за усаглашавање SMATSA доо са захтевима европске уредбе 73/2010 и опције за имплементацију система за размену и чување ваздухопловних података које чине главну компоненту ланца размене података усаглашеног с Уредбом ADQ.

4.1.4. Унапређење MET услуга

У циљу унапређења безбедности, редовности и експедитивности ваздушне пловидбе, SMATSA доо обезбеђује ваздухопловне метеоролошке услуге у складу с националним и међународним стандардима и регулативама.

Заједно с регионалним пружаоцима услуга у ваздушној пловидби, SMATSA доо је у 2017. години започела рад у оквиру међународног пројекта за развој новог продукта прогнозе и упозорења за летове опште авијације на малим висинама (eGAFOR). За реализацију пројекта eGAFOR одобрена су средства из фонда Извршне агенције за иновације и мреже (INEA – *Innovation & Networks Executive Agency*), коју је основала Европска комисија. Осим SMATSA доо, у пројекту учествују и пружаоци услуга у ваздушној пловидби из Словеније, Босне и Херцеговине, Хрватске, Мађарске, Румуније и Словачке.

У оквиру модернизације и аутоматизације ваздухопловних метеоролошких осматрања током 2017. године је урађено следеће:

- реализоване су набавка и инсталација ласерских силометара и мерача видљивости на свим локацијама, изузев аеродрома Тиват;
- комплетирање функције AUTO METAR;
- набавка и инсталација система за детекцију електричног пражњења у атмосфери;
- надоградња система SAWAS на локацијама ABT, ANI, AKR, APG, APO, ATI и AVR. На локацији АКЛ/ЦКЛ Београд било је кашњења због проблема у обезбеђивању подршке произвођача система ATIS/ VOLMET која је неопходна због специфичности везе система SAWAS са системом ATIS/VOLMET.

У циљу усклађивања с међународним стандардима донет је нови Правилник о потврдама о обучености ваздухопловног метеоролошког особља (ВМО) и центрима за обуку, који изискује увођење овлашћеног процењивача стручности ВМО-а („Сл. гласник РС”, бр 43/17). У складу с од-

редбама Правилника, израђен је програм обуке за процењиваче стручности, и у складу с Програмом и планом посебне обуке спроведена је одговарајућа обука за 15 кандидата.

4.2. Развој конкурентних комерцијалних услуга

4.2.1. Калибража ЗРНС из ваздуха

Захваљујући савременој опреми и стручном кадру SMATSA доо поседује све неопходне ресурсе за пружање услуге калибраже земаљских радио-навигационих средстава (ЗРНС) из ваздуха, вршење провера летних процедура, као и за пружање услуге испитивања која се односе на одабир локације за постављање новог ЗРНС-а. У ту сврху се користи модеран ваздухоплов Hawker Beechcraft King Air 350 с уграђеном опремом за калибражу (AD-AFIS-260) који SMATSA доо користи за сопствене потребе, али и пружа услуге екстерним корисницима.

Услуге се пружају у складу са захтевима и препорукама који су дефинисани у документима Међународне организације за цивилну авијацију (International Civil Aviation Organization – ICAO) – Annex 10, Annex 14 и Doc 8071.

У години 2017. извршене су редовне и ванредне калибраже и валидације процедура из ваздуха по основу закључених уговора. Оства-

рено је укупно 519 часова налета, од чега 441 сат у иностранству док је 78 сати калибраже остварено у Србији и Црној Гори.

4.2.2. Центар за обуку ANS особља

Центар за обуку ANS особља је овлашћени центар за школовање и усавршавање контролора летења, ваздухопловно-техничког и ваздухопловно-метеоролошког особља. Програми обуке усклађени су са захтевима ESARR, националном и међународном регулативом, као и с ICAO стандардима.

Центар за обуку ANS особља, осим школовања за сопствене потребе, пружа услуге обуке и екстерним корисницима, и то како организацијама, тако и појединцима.

Најзначајније обуке реализоване у 2017. години, у складу с Планом извођења обука у Центру за обуку ANS особља, приказане су у наредној табели.

Табела 2. – Степен реализације обука у оквиру Центра за обуку ANSocобља у 2017. години

Назив обуке	Степен реализације и образложење
Обука за стицање овлашћења Обласна контрола – надзорна (ADI у ACS)	Број планираних кандидата: 9 Број кандидата који су завршили обуку: 9 Број часова теоријске наставе: 177 Реализовано: 100%
Обука за стицање овлашћења Прилазна контрола – процедурална (APP)	Број планираних кандидата: 4 Број кандидата који су завршили обуку: 4 Број часова теоријске наставе: 127 Реализовано: 100%
Обука за стицање овлашћења ADI (TWR) III самофинансирајућа класа КЛ – I група	Број планираних кандидата: 21 Број кандидата који су завршили обуку: 21 Број часова теоријске наставе: 272 Реализовано: 100%
Почетна обука (Basic Training) III самофинансирајуће класе КЛ – II група	Број планираних кандидата: 16 Број кандидата који су завршили обуку: 16 Број часова теоријске наставе: 384 Реализовано: 100%
Обука за стицање овлашћења ADI (TWR) III самофинансирајућа класа КЛ – II група	Број планираних кандидата: 16 Број кандидата који су завршили обуку: 16 Број часова теоријске наставе: 272 Реализовано: 100%
Обука за стицање овлашћења Обласна контрола –надзорна (ACS) – BHANSA	Број планираних кандидата: 6 Број кандидата који су завршили обуку: 6 Број часова теоријске наставе: 176 Реализовано: 100%
Обука за стицање овлашћења Обласна контрола – надзорна (ADI у ACS)	Број планираних кандидата: 6 Број кандидата који су завршили обуку: 6 Број часова теоријске наставе: 176 Реализовано: 100%
Обука за стицање овлашћења Прилазна контрола процедурална (APP)	Број планираних кандидата: 6 Број кандидата који су завршили обуку: 6 Број часова теоријске наставе: 127 Реализовано: 100%

4.2.2.1. Обуке у оперативним јединицама контроле летења

Поред обука које су реализоване у Центру за обуку ANS особља, током 2017. године спроведене су и обуке у оперативним јединицама, како је представљено у табели.

Табела 3. – Обуке у оперативним јединицама контроле летења у 2017. години	
Назив обуке	Степен реализације и образложење
Обука за стицање овлашћења ADI-GMC/AIR (АКЛ Београд)	10 кандидата, успешност 100%
Обука за стицање овлашћења ADI-TWR LYNI (АКЛ Ниш)	1 кандидат, успешност 100%
Обука за стицање овлашћења ADI-TWR LYVR (АКЛ Вршац)	1 кандидат, успешност 100%
Обука за стицање APP овлашћења за АКЛ Подгорица (Центар за обуку ANS особља)	9 кандидата, успешност 100%
Обука за шефове смена (АКЛ Подгорица)	6 кандидата, успешност 100%
Обука за стицање APP овлашћења и посебног овлашћења за локацију (АКЛ Тиват)	3 кандидата, успешност 100%

4.2.3. SMATSA Ваздухопловна академија

SMATSA Ваздухопловна академија је услед реализације додатних курсева и наставе у 2017. години реализовала 3.986 часова теоријске наставе, што је за 4% више од планираног броја часова. Реализовани број сати налета у 2017. години износи 6.705 сати, што је у односу на план више за 2%, односно мање за око 5% у односу на број сати реализован претходне године. Током године је на академију уписано укупно 46 кандидата, док је у целом периоду константно било присутно 126 кандидата.

Крајем године је потписан уговор о изради новог интегрисаног софтвера SMATSA Ваздухопловне академије. Нови интегрисани софтвер омогућиће комплетно дигитално вођење процеса теоријске обуке (електронски дневници, вођење присутности), практичне обуке (дигитални налози за лет, дигитални планови лета и обрасци итд.) и финансијског сегмента.

Израђен је студентски портал saaedu.smatrsa.rs, као и сегментсофтвера за тестирање и испите. Студентски портал омогућава студентима да с било ког уређаја који има приступ интернету сазнају распоред часова теоријске обуке, дневни план летења и планиране руте летења, односно да прате свој напредак полагања теоријских тестова и испита. Нови сегмент софтвера омогућава аутоматско генерисање прогреса тестова и завршних испита на рачунарима у компјутерској учионици, постављање мултимедијалног материјала на веб-странице коју могу користити студенти, статистичку анализу резултата тестирања и друге опције.

У складу с пословном политиком SMATSA доо о пружању услуга одржавања и хангарисања ваздухоплова трећим лицима, током године су потписани следећи уговори:

1. уговор о одржавању ваздухоплова с Hamed-Mohamed-Ahmed Mirghani, BiH, Tuzla;
2. уговор о одржавању ваздухоплова с GENERAL AVIATION APPLICATIONS-3D S.A. и
3. уговор о хангарисању ваздухоплова с NEW AGE INVESTMENTS CO.

У оквиру унапређења система светлосног обележавања ПСС, за прилаз 019 асфалтној полетно-слетној стази постављена су прилазна и PAPI светла.

4.2.4. Развој конкурентних комерцијалних услуга у ваздушној пловидби

Да би се обезбедила конкурентност услуга у ваздушној пловидби у простору надлежности SMATSA доо током 2017. године, спроведено је више активности у сарадњи с провајдерима из региона. Дана 1. фебруара 2018. године имплементирана је иницијатива Слободно коришћење рута у заједничком ваздушном простору југоисточне Европе (SECSIFRA), која пружа корисницима ваздушног простора дуж југоисточне осе значајне предности

у смислу могућности избора најкраћих рута између централне Европе и туристичких дестинација. Предности примене SECSI FRA иницијативе су значајне. Омогућавањем планирања лета и летења директним (најкраћим) путањама, на дневном нивоу скраћују се растојања до 1940 NM (наутичких миља), чиме се постижу уштеде процењене на 285 минута у времену трајања лета, смањење потрошње горива за 8.000 килограма и смањење емисије CO₂ (угљен диоксида) за око 25.500 килограма. Успостављање SECSI испуњава како циљеве Европске комисије у погледу имплементације Слободног коришћења рута (FRA – *Free Route Airspace*) широм Европе, тако и захтеве корисника ваздушног простора

SMATSA доо активно учествује као придружени члан у програму SESAR (Single European Sky ATM Research) који омогућава имплементацију технолошког аспекта политике Јединственог европског неба (*Single European Sky*). SMATSA доо учествује у четири пројекта у оквиру SESAR 2020 програма који покрива временски период од 2016. до 2020. године и даље.

4.2.5. Централизовани сервиси

Од момента успостављања пројекта централизованих сервиса (CS – Centralized Services) SMATSA доо је учествовала на тендерима за следећих 8 CS-ова:

1. CS1 (*Flight Plan and Airport Slot Consistency Service – FAS*);
2. CS5 (*European ATM Information Management Service – EAIMS*);
3. CS6.2 (*Management of Common Network Resources Service/Mode S Interrogator Code Allocation – CNR/MICA*);
4. CS6.3 (*Management of Common Network Resources Service/Radio Frequency Function – CNR/RFF*);
5. CS6.5 (*Management of Common Network Resources Service/European IPS Repository – CNR/EIPR*);

6. CS6.6 (*Management of Common Network Resources Service/Security Certificate Service – CNR/SCS*);
7. CS6.7 (*Management of Common Network Resources Service/Operation and Coordination of Network Security – CNR/OCNS*) и
8. CS7.1 (*Network Infrastructure Performance monitoring and analysis Service/Performance monitoring of Data-link communication, Surveillance avionics, TCAS and RVSM – NIPS/CNS – PERF*).

Међутим, на седницама Привременог савета Eurocontrol-a – PC (Provisional Council), које су одржане током 2017. године, догодио се дефинитиван прекид у реализацији целокупног пројекта централизованих сервиса:

1. 22. јуна 2017. године није изгласано одобрење за доделу уговора за 4 CS-а, међу којима је био и CS6.3, за који је конзорцијум у ком је учествовала SMATSA доо био изабран као најповољнији;
2. 30. новембра/01. децембра 2017. године није изгласано одобрење за већи број CS-ова, међу којима је било чак 4 CS-а, за које су конзорцијуми у којима је учествовала SMATSA доо били изабрани као најповољнији (CS6.5, CS6.6, CS6.7 и CS7.1).

И поред тога што је на последњој седници изнета подршка Европске комисије и што је за одобрење о додели уговора гласала већина држава чланица Eurocontrol-а, ипак се није достигла потребна већина гласова (75%) у складу с „тежинским“ начином вредновања гласова појединих држава чланица.

Тиме је практично целокупан пројекат централизованих сервиса након више година интензивног рада многих европских пружалаца услуга у ваздушној пловидби и још више индустријских партнера престао да се реализује.

Након активног учешћа у пројекту централизованих сервиса SMATSA доо стручњаци су стекли велико искуство путем пословне и стручне сарадње с другим пружаоцима услуга у ваздушној пловидби, али и компанијама које су светски лидери у областима високих технологија. SMATSA доо понуде, у оквирима различитих конзорцијума, након интензивних преговора с Eurocontrol-ом, изабране су као најбоље у 5 CS-ова: CS6.3, CS6.5, CS6.6, CS6.7 и CS7.1 Ово је свакако велики успех за SMATSA доо и значајно признање нашим експертима.

4.3. Унапређење друштвене одговорности и заштита животне средине

Најзначајније активности у 2017. години у овој области односиле су се на заштиту животне средине.

Током 2017. године израђена је апликација/база за управљање отпадом која обухвата и токове електрично-електронских и других производа који се увозе, а који подлежу извештавању и плаћању еколошке таксе за посебне токове отпада.

Да би се спречила континуирана контаминација земљишта на травнатој стајанци у оквиру SMATSA Ваздухопловне академије, у лето 2017. године набављене су посуде (танкване)

за сакупљање отпадног уља из авиона, које су потом дате на привремено коришћење ЈАТ Привредној авијацији.

У другој половини 2017. године издата је грађевинска дозвола за реконструкцију постројења за пречишћавање отпадних вода на локацији SMATSA Ваздухопловна академија ради усаглашавања за законским захтевима за испуштање отпадних вода.

Крајем 2017. године је на основу јавне набавке израђен План управљања отпадом за локације SMATSA доо на територији Србије.

4.4. Показатељи ефикасности пословања

4.4.1. Показатељи и циљеви у односу на Шему оствареног учинка

4.4.1.1 Безбедност

Оцена и праћење нивоа безбедности у систему SMATSA доо заснива се на праћењу безбедносних индикатора у различитим деловима система.

Праћење стања система управљања безбедношћу пружаоца услуга у ваздушној пловидби заснива се на праћењу безбедносних индикатора (SMS индикатори) дефинисаних у оквиру Шеме оствареног учинка у другом референтном период, којима се оцењује:

1. ефикасност система управљања безбедношћу;

2. ниво употребе RAT методологије и
3. ниво примене културе правичности и поверења (*Just Culture*).

С обзиром на то да регулатива која се односи на Шему оствареног учинка још увек није обавезујућа за Републику Србију и Црну Гору, SMS индикатори прате се добровољно у циљу припреме за имплементацију регулативе у правни систем која се очекује у наредном периоду.

Праћење ових индикатора од стране SMATSA подразумева годишњу анализу EASA процене стања базиране на информацијама које SMATSA доставља путем стандардизованих упитника. На основу резултата EASA процене SMATSA предузима одговарајуће корективне мере.

Табела 4. – Циљане и остварене вредности SMS индикатора по захтеву ДЦВ за 2017. годину

Група SMS индикатора		Прихватљив и остварен ниво безбедности
I.1.	Ефективност система управљања безбедношћу <i>SMS Effectiveness</i>	1. Управљање политиком безбедности и безбедносним циљевима: 4-D 2. Управљање безбедносним ризицима: 4-D 3. Безбедносне гаранције: 4-D 4. Унапређење безбедности: 4-D 5. Безбедносна култура: 3-C
I.2.	Ниво употребе RAT методологије <i>Application of RAT Methodology</i>	1. Нарушавање безбедног раздвајања ваздухоплова: није било пријављених догађаја
		2. Неовлашћени улазак на ПСС: није било пријављених догађаја
		3. АТМ специфични догађаји: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ability to provide safe but degraded ATM services:</i>C5x6 • <i>Partial inability to provide safe ATM services:</i> B3x1 • <i>No effect on ATM services:</i>E4x1
I.3.	Ниво примене културе правичности и поверења <i>Application Just Culture</i>	C

Табела 5. – Циљане и остварене вредности SMS индикатора по захтеву АЦВ за 2017. годину

Ефективност SMS система пружаоца услуга у ваздушној пловидби (Група SMS индикатора)		Прихватљив ниво сигурности	Испуњен/није испуњен прихватљив ниво сигурности
SI.1	Ефективност система управљања сигурношћу <i>SMS Effectiveness</i>	ИСПУЊЕН ЗА 2016. (за 2017. се ради током 2018) НЕМА ПРОПИСАНИХ УПОРЕДНИХ ВРЕДНОСТИ	1. Управљање политиком безбедности и безбедносним циљевима: 4-D 2. Управљање безбедносним ризицима: 4-D 3. Безбедносне гаранције: 4-D 4. Унапређење безбедности: 4-D 5. Безбедносна култура: 3-C
SI.2	Ниво употребе RAT методологије <i>Application of RAT Methodology</i>	НЕМА ПРОПИСАНИХ УПОРЕДНИХ ВРЕДНОСТИ ЗА 2017. ГОДИНУ	1. Нарушавање сигурног раздвајања ваздухоплова: C2x1; B3x1; A3x1 2. Неовлашћени улазак на ПСС: није било пријављених догађаја 3. Догађаји специфични за АТМ: <ul style="list-style-type: none">• <i>Partial inability to provide safe ATM services</i>:B3x1; B4x1; B5x1;• <i>Not determined</i>: D5x40 догађаја (100% примењен RAT за догађаје за које је поднета пријава)
SI.3	Ниво примењене културе правичности и поверења <i>Application Just Culture</i>	НЕМА ПРОПИСАНИХ УПОРЕДНИХ ВРЕДНОСТИ ЗА 2016. ГОДИНУ	Попуњен упитник достављен АЦВ-у

Осим тога, ефикасност система управљања безбедношћу оцењује се на бази безбедносних индикатора које су на националном нивоу прописале ваздухопловне власти (ДЦВ и АЦВ). Безбедносни индикатори анализирају се на годишњем нивоу, а резултати за 2017. годину представљени су у табели.

Табела 6. – Циљане и остварене вредности индикатора безбедности по захтеву ДЦВ за 2017. годину

Група АТМ индикатора (догађаји с директним АТМ учешћем)		Прихватљив ниво безбедности	Остварене вредности	
1.4	Број удеса/несрећа с уделом АТМ-а <i>ATM caused Accidents</i>	0,0037	0 несрећа с уделом АТМ	
1.5	Број озбиљних незгода с уделом АТМ-а <i>ATM caused Serious Incidents</i>	4	0 озбиљних незгода с уделом АТМ	
1.6	Број битних незгода с уделом АТМ-а <i>ATM caused Major Incidents</i>	37	1 битна незгода са уделом АТМ	
Група CNS индикатора (АТМ специфични/посебни ванредни догађаји)		Прихватљив ниво безбедности	Остварене вредности	
1.7	Број отказа DPS	<8 догађаја (кварова) годишње	просечно 1 квар годишње	
5	1.8	Укупно трајање прекида рада SSR радарских станица	<500 минута годишње	вредност индикатора је 62 минута
6	1.9	Укупно трајање прекида рада PSR радарских станица	<2.000 минута годишње	вредност индикатора је 135,2 минута
1.10	МТВО-средње време између отказа LOC ILS-а 12 (CAT III)	>4.500 часова годишње	Није било отказа – МТВО[h]=/	
7	1.11	МТВО-средње време између отказа LOC ILS-а 30 (CAT I)	>1.500 часова годишње	МТВО[h]= 8.739
8	1.12	Број губитака или деградација једне радне фреквенције или више радних фреквенција	<50 догађаја годишње	просечно 11,33 прекида сервиса на годишњем нивоу
Група циљаних индикатора		Прихватљив ниво безбедности	Остварене вредности	
1.15	Догађаји који се односе на сударе Collisions related (<i>MID-AIR, on the ground between acf/ vehicle/ person/ obstruction</i>)	Прати се кретање у односу на прошлогодишњу вредност	Трогодишњи просек 0	
9	1.16		Догађаји који се односе на раздвајање ваздухоплова Separation related (<i>Separation minima infringement, Inadequate separation</i>)	Трогодишњи просек 1,67
10	1.17		Догађаји који се односе на безбедност на ПСС Runway related (<i>Runway excursion, Runway Incursion where avoiding action was necessary/ not necessary</i>)	Трогодишњи просек 0

Табела 6. – Циљане и остварене вредности индикатора безбедности по захтеву ДЦВ за 2017. годину

I.18		Догађаји који се односе на одступања ваздухоплова Aircraft deviations related (Acf deviation from ATC clearance, Acf deviation from applicable ATM regulation, Acf deviations from applicable published ATM procedures, Deviations from aircraft ATM-related equipment carriage and operations, as mandated in applicable regulation(s))		Трогодишњи просек 14
11	I.19	Догађаји који се односе на висину ваздухоплова у лету Altitude related (Level Bust LB, Controlled Flights Into Terrain/CFIT, Near Controlled Flight Into Terrain/CFIT)		Трогодишњи просек 0,33
12	I.20	Догађаји који се односе на неадекватну употребу ваздушног простора Unauthorised penetration of airspace related	Прати се кретање у односу на прошлoгодишњу вредност	Трогодишњи просек 10
I.21		Догађаји који се односе на изостанак или неадекватну комуникацију пилот-контролор Communication related (Prolonged Loss of Communication/PLOC, inadequate usage of phraseology, language issues)		Трогодишњи просек 7
13	I.22	Догађаји који се односе на губитак контроле над ваздухопловом Loss of control in flight related (MET conditions, Wake turbulence...)		0
14	I.23	Догађаји који се односе на остале услуге пружаоца услуга у ваздушној пловидби Other (Other services within ANSP, like AIS, SEC and other)		160,3333333

Табела 7. – Циљане и остварене вредности сигурносних индикатора по захтеву АЦВ за 2017. годину

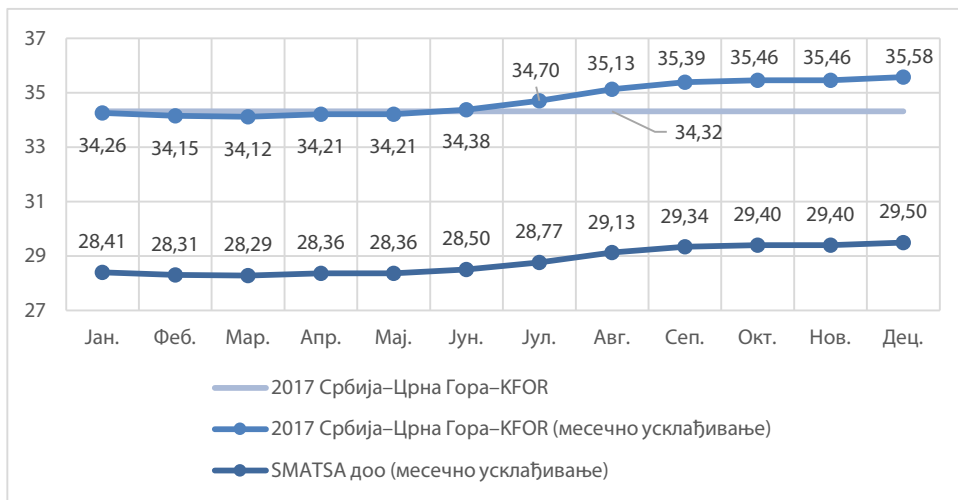
Догађаји с директним АТМ учешћем (група АТМ индикатора)		Прихватљив ниво сигурности	Остварене вредности (испуњен/није испуњен прихватљивниво сигурности)
SI.4	Број несрећа с уделом АТМ-а <i>ATM caused Accidents</i>	0,0037	0 несрећа с уделом АТМ-а
SI.5	Број озбиљних незгода с уделом АТМ-а <i>ATM caused Serious Incidents</i>	4	0 озбиљних незгода с уделом АТМ-а
SI.6	Број битних незгода с уделом АТМ-а <i>ATM caused Major Incidents</i>	37	2 битне незгоде с уделом АТМ-а
АТМ специфични/посебни ванредни догађаји (група CNS индикатора)		Прихватљив ниво безбедности	Остварене вредности (испуњен/није испуњен прихватљивниво сигурности)
SI.7	Доступност комуникацијске функције	< 50 губитака сервиса на годишњем нивоу	ИСПУЊЕН 12 губитака сервиса на годишњем нивоу
SI.8	Доступност надзорне функције рада SSR радарских станица	<500 минута годишње	ИСПУЊЕН (Ковиона: 4,66 минута Муртеница: 7,81 минут Кошевац: без прекида Српска Гора: без прекида)
SI.9	Доступност надзорне функције рада PSR радарских станица	<2.000 минута годишње	ИСПУЊЕН (Ковиона: 0,33 минута Муртеница: 36,3 минута Српска Гора: без прекида)
SI.10	Доступност функција за обраду података и дистрибуцију	< 8 отказа годишње	ИСПУЊЕН 2 квара
SI.11	Доступност навигацијске функције LOC 36 (CAT I) на LYPG	>1.500 часова годишње	ИСПУЊЕН није било отказа – МТВО[h]= /
SI.12	Доступност навигацијске функције LOC TIV	>1.500 часова годишње	ИСПУЊЕН (МТВО[h]= 2.123)
SI.13	Доступност енергетских система	>0,9999% на годишњем нивоу	ИСПУЊЕН (није било потпуно прекида електроенергетског напајања оперативних уређаја)
SI.14	Угрожавање безбедности АТМ система	не утврђују се прихватљиве вредности	није било догађаја који су угрозили безбедност АТМ система

4.4.1.2. Трошковна ефикасност

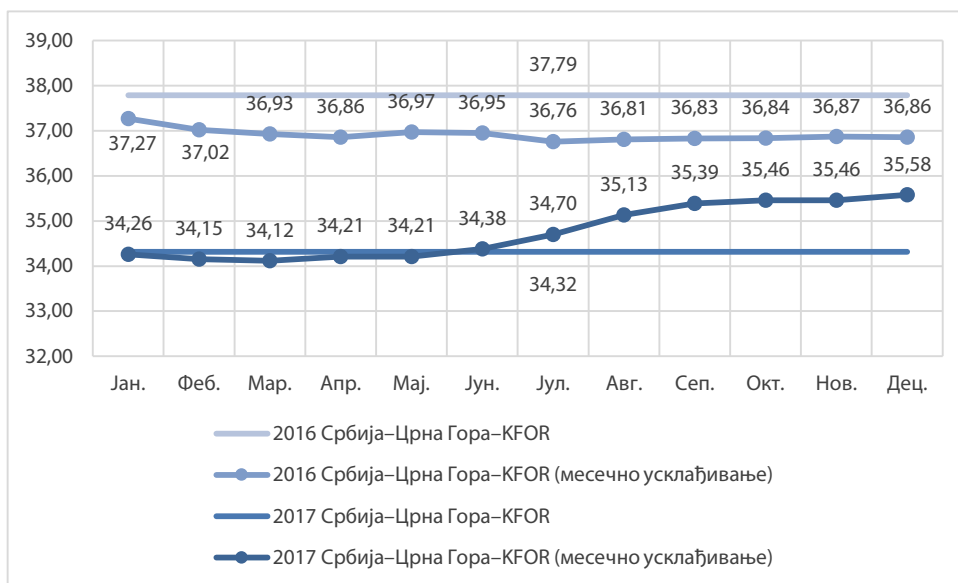
На новембарској седници Проширене комисије (Enlarged Committee) EUROCONTROL у 2016. години је одобрена и усвојена вредност јединице рутне накнаде за зону наплате „Србија – Црна Гора – КФОР“ за 2017. годину (Одлука бр. 145 од 2.12.2016. године у Прилогу бр. 2, објављена у „Сл. гласнику РС“ бр. 108/16). Наведеном одлуком је утврђена висина јединице рутне накнаде за зону наплате у износу од 34,32 ЕУР (National Unit Rate), односно 34,39 ЕУР (Global Unit Rate), укључујући ту и EUROCONTROL Administrative Unit Rate. Просечна вредност ме-

сечне усклађене јединичне цене рутне накнаде за 2017. годину износи 34,75 ЕУР, што је за 1,3% више од усвојене јединичне цене рутне накнаде (National Unit Rate). Утврђена јединична вредност рутне накнаде која припада SMATSA за 2017. годину износи око 28,45 ЕУР.

Месечно усклађивање јединичне цене рутне накнаде (National Unit Rate) током 2017. године за зону наплате „Србија – Црна Гора – КФОР“ и за SMATSA доо приказани су графички на слици 15.

Слика 15. – Јединица рутне накнаде за зону наплате „Србија – Црна Гора – КФОР“ и SMATSA доо у 2017. години

Слика 16. – Јединица рутне накнаде за зону наплате „Србија – Црна Гора – КФОР“ у 2016. и 2017. години

Основни показатељ трошковне ефикасности за детерминисани модел обрачуна трошкова у другом референтном периоду, на нивоу Европске уније, јесте просечна утврђена јединична вредност рутне накнаде (determined unit costs), сведена на ниво ЕУР=2009. година. Одлуком Европске комисије 2014/132/ЕС дефинисан је циљ трошковне ефикасности који подразумева смањење је просечне утврђене јединичне вредности рутне накнаде од 3,3% за сваку годину у другом референтном периоду (2015–2019. године). За европске земље које примењују детерминисан модел, просечна утврђена јединична вредност рутне накнаде за 2017. годину износи 52,98 ЕУР.

4.4.1.3. Капацитет

Индикатор капацитета оцењује ефикасност пружања услуге у простору надлежности пружаоца услуга у ваздушној пловидби. Ефикасност се оцењује на основу просечног времена кашњења по IFR лету у FIR Beograd генерисаног ATM-ом. У оквиру документа „European Network Operations Plan 2015–2019“ дефинисана је вредност кашњења за SMATSA доо која износи мање од 0,1 минута по лету. Индикатори капацитета и њихове прихватљиве вредности су ваздухопловне власти Републике Србије такође су дефинисале и на националном нивоу.

Прихватљива и остварена вредност индикатора капацитета за 2017. годину наведене су у наредној табели.

Табела 8. – Вредност индикатора капацитета у 2017. години²

Индикатор капацитета	Прихватљива вредност	Остварена вредност
Просечно време кашњења по IFR лету у FIR Beograd генерисано ATM-ом	<0,1 минут/ IFR лету	0,03612 минута/ IFR лету

4.4.1.4. Заштита животне средине

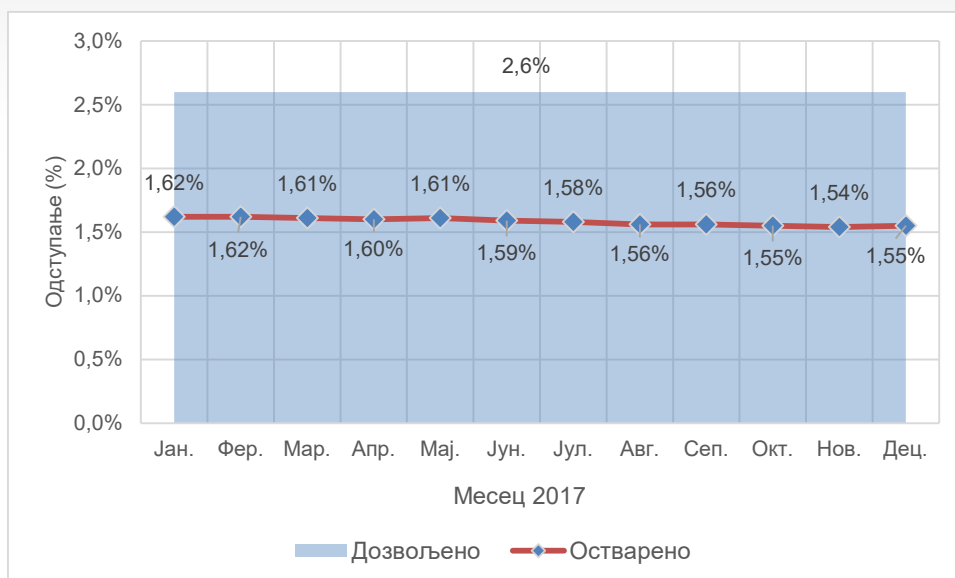
Ниво заштите животне средине оцењује се на бази просечне ефикасности хоризонталног лета, индикатора препознатог у уредбама које се тичу Шеме оствареног учинка у оквиру регулативе Јединственог европског неба. У другом референтном периоду (2015–2019) циљне вредности индикатора дефинисане су на следећи начин:

1. индикатор одступања стварне путање лета у односу на путању по великом кругу (KEA – Key performance Environment indicator based on Actual trajectory). Просечна

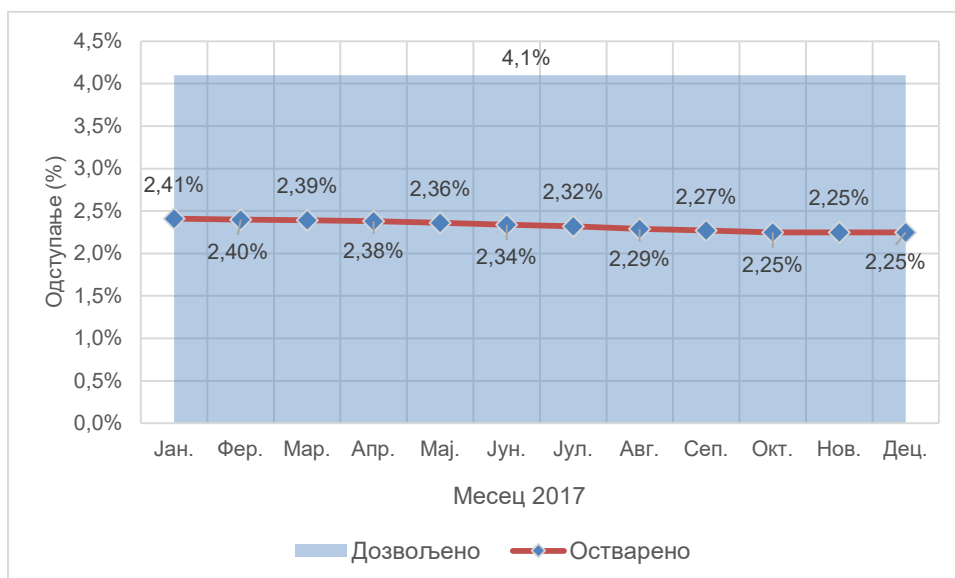
ефикасност хоризонталног лета до 2019. године представља одступање стварне путање лета од 2,6% у односу на путању по великом кругу.

2. Индикатор одступања путање у последњем поднетом плану лета у односу на путању по великом кругу (KEP – Key performance Environment indicator based on last filed flight plan); просечна ефикасност хоризонталног лета до 2019. године представља одступање последње достављене путање лета од 4,1% у односу на путању по великом кругу.

² Извор података: NМОС база података.

Слика 17. – КЕП – индикатор одступања стварне путање лета у односу на путању по великом кругу у Србији и Црној Гори у 2017. години³

Слика 18. – КЕП – индикатор одступања стварне путање лета у односу на путању по великом кругу у Србији и Црној Гори у 2017. години³

Вредности КЕА и КЕРиндикатора за Србију и Црну Гору за 2017. годину су у оквиру дозвољених вредности прописаних регулативом.

4.1.2. Показатељи квалитета пружених услуга

Анализа циљева квалитета SMATSA доо спроводи се на годишњем нивоу. Резултати анализе испуњености циљева квалитета за 2017. годину, утврђени на редовној седници Комитета за квалитет, представљени су у наредној табели.

³ Извор података: European ANS Performance Data Portal (<http://ansperformance.eu/>).

⁴ Извор података: European ANS Performance Data Portal (<http://ansperformance.eu/>).

Табела 9. – Анализа испуњености циљева квалитета за 2017. годину

Услуга	Циљ	Планирано	Остварено	Напомена
АТМ	Просечно кашњење по IFR лету генерисано од стране SMATSA доо на годишњем нивоу	Мање од 0,095 минута	ДА	Према извору EUROCONTROL NMOC базе података (Traffic and Delay per Country), током 2017. године просечно кашњење по једном IFR лету генерисано од стране SMATSA доо износило је 0,03612 min.
	Процент ваздухоплова који полећу из простора надлежности SMATSA доо у оквиру временске толеранције издатог слота	Већи од 83%	ДА	Према извору EUROCONTROL NMOC базе података (Daily Slot Adherence to ATFM Slots per ADEP), током 2017. године остварена је вредност од 90,8% ваздухоплова који полећу из простора надлежности SMATSA доо у оквиру временске толеранције издатог слота, на годишњем нивоу.
	Број озбиљних инцидената, за које је анализом утврђено да их је узроковао АТМ	Мањи од 5	ДА	Увидом у базу догађаја која се води у SAF.00 за 2017. годину је утврђено да је пријављено укупно 318 догађаја, од којих је 16 изискивало даљу анализу од стране одељења SAF.00. У истом периоду забележено је 5 удеса ваздухоплова, ниједан с учешћем АТМ. Такође, није забележен ниједан догађај категорије Озбиљна незгода.
СНС	Системска расположивост техничких уређаја и система у надлежности SMATSA доо који непосредно утичу на пружање услуга	A(t) = 99,9%	ДА	И поред изузетака (појединачних одступања) од жељених вредности системске расположивости наведених у прилозима, а услед примењене појединачне и групне редувантности СНС уређаја и система током 2017. године, може се сматрати да је за све уређаје, системе и сервисе који непосредно утичу на пружање услуга циљ квалитета из домена СНС испуњен.
МЕТ	Тачност прогноза за аеродром (TAF)	Према ICAO Annex 3, Attachment B	ДА	Резултати анализе остварења прогноза за аеродром (TAF): за LYBT 94,8%, за LYBE 95,3%, за LYVR 92,9%, за LYKV 96,8%, за LYNI 96,3%, за LYUZ 92,1%, за LYPG 97,1%, за LYTV 95,4%, односно просечно за све аеродроме 95,1%, чиме је постигнута пожељна оперативна тачност дата у ICAO Annex 3, Attachment B.
АИС	Оцена квалитета података (Q)	Већа од 0,77	ДА	Оцењивање квалитета је спроведено на узорку од 100 података. Просечна оцена за овај узорак износи 0,778.
ТРЕ	Оствареност броја часова теоријске наставе за текућу годину за сваку започету групу кандидата у Центру за обуку ANS особља	100%	ДА	Часови теоријске обуке реализовани су у складу с одговарајућим решењима за одвијање обуке.
	Оствареност броја часова практичне обуке за текућу годину за сваку започету групу кандидата у Центру за обуку ANS особља	100%	ДА	Часови практичне обуке реализовани су у складу с одговарајућим решењима за одвијање обуке.

Табела 9. – Анализа испуњености циљева квалитета за 2017. годину

Услуга	Циљ	Планирано	Остварено	Напомена
АТО	Процент реализованих часова теоријске наставе у односу на планирани број часова за текућу годину за сваку започету групу кандидата у SMATSA Ваздухопловној академији	100%	ДА	Циљ је остварен 104%. Планирано: 3.844 часова, реализовано: 3.986 часова. Реализовано је више часова од планираних због непланираних курсева: PPL курс, MCC курс, настава из ваздухопловног енглеског језика, као и због додатне наставе.
	Поштовање планираних рокова завршетка теоријске обуке за текућу годину у SMATSA Ваздухопловној академији	100%	ДА	Рокови завршетка за све започете групе су испоштовани. У планираном року теоријску наставу завршиле су све групе: HOTEL 16, INDIA 16, JULIET 17, KILO 17, LIMA 17, PPL, PPL DL и FI.
	Процент реализованих сати налета у односу на планирани број сати летења за текућу годину за сваку започету групу кандидата у SMATSA Ваздухопловној академији	100%	ДА	Циљ је остварен 102%. Планиран број сати налета: 6.583,5, реализован број сати налета: 6.705,33. Разлика у оствареном и планираном налету настала је услед већег броја студената на MCC курсу, као и већег броја студената који су редовно похађали летачку обуку.
	Поштовање планираних рокова завршетка летачке обуке за текућу годину у SMATSA Вазд. академији	100%	ДА	Рокови завршетка за све започете групе су испоштовани за све кандидате који су били редовни на летачкој обуци.
CAL	Реализација годишњег плана калибраже	100%	ДА	Годишњи план калибраже по средствима је остварен 118%. Реализовано је укупно 376 калибража, од чега 318 калибража према годишњем плану и 58 ванредних калибража. Број реализованих калибража према уговорима с екстерним корисницима је 255.
МО	Испуњеност радних норми изражених у процентима у односу на норму које је прописао произвођач ваздухоплова	Већа од 99%	ДА	Испуњеност радних норми је била 99,78%. Циљ је остварен због боље организације пропратних радњи које нису обухваћене радним нормама.
	Максималан „Down Time“ због техничке неисправности ваздухоплова које користи SMATSA Ваздухопловна академија на годишњем нивоу	Мањи од 120 радних дана	ДА	Укупан „Down Time“ због техничке неисправности ваздухоплова које користи SMATSA Ваздухопловна академија је био 0 радних дана. Овакав резултат је остварен због тога што није било неисправности које су излазиле из оквира периодичних радова на ваздухопловима.

4.1.3. Додатни показатељи успешности

Поред показатеља успешности обухваћених европском и домаћом регулативом, односно циљевима квалитета, SMATSA доо прати успешност пословања одређених области на основу интерно утврђених индикатора пословања. Вредности додатних индикатора у односу на постављене циљеве приказане су у наредној табели.

Табела 10. – Додатни показатељи/индикатори успешности у 2017. години

Индикатори	Циљна вредност за 2017.	Остварено
STO 01 – Унапређење управљања ваздушном пловидбом		
Број преоптерећења које су пријавили контролори летења	< 20 годишње	0
Поштовање слотова на аеродрому Београд (LYBE)	> 83%	88,9%
Поштовање слотова на аеродрому Тиват (LYTV)	> 83%	94,0%
Поштовање слотова на аеродрому Подгорица (LYPG)	> 83%	96,4%
Поштовање слотова на аеродрому Ниш (LYNI)	> 83%	100,0%
Оцена квалитета ваздухопловних података	0,78	0,78
Број приговора корисника AIS услуга	<14	6
STO 03 – Развој конкурентних комерцијалних услуга		
Број пројеката повезаних са SESAR	> 1	4
Број састанака одржаних по години с представницима контрола летења у окружењу	> 2	Одржано је најмање 6 састанака с регионалним ANSP, и то највише захваљујући интензивним активностима на припреми реализације SECSI FRA пројекта који је планиран за 1. фебруар 2018. године.
Број пројеката унутар централизованих сервиса	> 2	8
STO 04 – Унапређење друштвене одговорности и заштита животне средине		
Процент количине отпада који се предаје на неки вид поновне употребе или рециклаже у односу на укупну количину отпада	35%	86%
Број друштвено одговорних програма за заштиту животне средине у којима је учествовала SMATSA доо	>1	01
STO 06 – Унапређење успешности система организације и управљања ресурсима		
Реализација плана инвестиција	>70%	73,68%
STO 07 – Унапређење и развој људског потенцијала		
Просечан број дана у години по запосленом проведених на конференцијама или креативним радионицама	> 1,5	1,59
Просечан број дана у години проведених на обуци за оперативна радна места (изражено по особи)	> 3	2,97

⁵ Договорено је да ће по коначном обрачуна прихода SMATSA доо целокупан износ прихода оствареног по основу продаје комерцијалног (рециклажног) отпада током 2017. године бити опредељен за неку хуманитарну донацију.

КОНСУЛТОВАЊЕ С КОРИСНИЦИМА УСЛУГА

5.1. Управљање ваздушним саобраћајем – АТМ

На основу извештаја менаџера мреже (NM–Network Manager) EUROCONTROL, као и корисника услуга (Међународна организација за ваздушни саобраћај – IATA, Међународно удружење авиопревозника – AIRE, Авиокомпаније за Европу – A4E) о летњој сезони 2017. са састанка Радне групе за развој рутне мреже – RNDSG, индикативно је да су превозници задовољни нивоом и квалитетом услуге коју пружа SMATSA доо. У извештају NM EUROCONTROL

констатовано је да SMATSA одржава ниво en-route ATFM кашњења у оквиру захтева Европске мреже. Такође, у извештајима корисника услуга исказане су похвале у вези с применом, начином функционисања и унапређењем ефикасности лета у два волумена ваздушног простора у којима је примењен прекогранични FRA концепт (SAXFRA и SEAFRA) и уједно је дата подршка планираном обједињавању ових FRA иницијатива (SECSI).

5.2. Ваздухопловно информисање – АИС

Анализа испитивања задовољства корисника врши се на основу тромесечних извештаја о квалитету података из SDO, PAMS и INO апликација Европске базе АИС података, приговора корисника и на основу Упитника о задовољству корисника.

1. Анализа објављених NOTAM-а коју тромесечно прави EAD у периоду октобар 2016 – септембар 2017. године обухватила је 329 NOTAM-а. Пронађено је 8 грешака, што је

0,66 грешака месечно, а то је прихватљиво. Узрок ових грешака је људска грешка, а не неадекватне процедуре. По извршеној анализи свака три месеца се води разговор с извршиоцима у NOTAM бироу и посебно указује на учињене грешке да би се избегло да се такве грешке понове.

2. Анализа приговора урађена је закључно с 31.12. 2017. године. У том периоду је примљено шест приговора у вези с пружањем

жањем услуга ваздухопловног информисања. Ниједан приговор се није односио на угрожавање безбедности услед грешака у пружању услуге ваздухопловног информисања. Анализом није утврђено постојање неког системског проблема или приговора веће учесталости.

3. AIS редовно проверава задовољство корисника слањем стандардизованих упитника. Када је у питању 2017. година, примљено је 15 попуњених упитника о задовољству корисника. Од тога, 10 испитаника је оценило нашу услугу оценом одлично, 5 оценом добро. Поједини корисници су дали предлог за израду нових корица за VFR AIP с обзиром на то да се број страница стално повећава.

5.3. Ваздухопловне метеоролошке услуге – MET

Током 2017. године из свих организационих јединица су прикупљени испуњени обрасци књиге утисака ваздухопловних корисника за 2017. годину и извршено је испитивање задовољства корисника MET услуга путем упитника. Увидом у испуњене обрасце књиге утисака и анализом испуњених упитника уочено је да сви исказани коментари одражавају задовољство корисника пруженим MET услугама. Такође, сарадњу с метеоролошким особљем корисници су оценили као одличну. Током године поштом нису примљени коментари и жалбе корисника на пружање MET услуга.

Осим тога, у оквиру формалног саветовања с корисницима MET услуга, у 2017. години су реализоване и следеће активности:

1. у организацији ДЦВ је крајем године реализована посета Network Operation Center Air Serbia у оквиру које је договорен наставак сарадње;
2. састанци и Анкета за кориснике (LLF) у Београду и Подгорици, који су спроведени у оквиру планираних активности Пројекта eGAFOR са циљем да се:
 - a. утврди степен коришћења постојећих MET информација,
 - b. стекне увид у потребе корисника по питању садржаја будућег eGAFOR-а и
 - c. исказане потребе корисника ускладе с техничким и научним могућностима пружања MET услуга;
3. неформалне и формалне консултације с контролорима летења које представљају основ за израду плана унапређења MET информација за јединице КЛ.

5.4. SMATSA Ваздухопловна академија

Испитивање задовољства корисника у 2017. години извршено је путем упитника након завршетка обуке. Резултати анкете на узорку од 30 кандидата на обуци за пилоте приказани су у наредној табели.

Табела 11. – Резултати анкете о задовољству корисника услуга обуке пилота у оквиру SMATSA Ваздухопловне академије у 2017. години

Домен	Незадовољан	Неутралан	Задовољан	Веома задовољан
Знање пре доласка на Академију	50%	19%	25%	6%
Знање након завршетка Академије	0%	0%	50%	50%
Инструктори теорије	0%	25%	44%	31%
Учила и наставна средства	0%	19%	50%	31%
Уџбеници	6%	25%	44%	25%
Стечене летачке вештине	0%	0%	50%	50%
Инструктори летења	0%	6%	44%	50%
Организација летачке обуке	13%	25%	31%	31%
Дневна организација	6%	31%	44%	19%
Брифинзи и дибрифинзи	6%	6%	50%	38%
Општа оцена целокупне обуке	0%	6%	38%	56%

5.5. Калибража ЗРНС из ваздуха

Анкетом је о задовољству корисника услуга калибраже ЗРНС из ваздуха обухваћено 11 испитаника иностраних наручиоца. На постављена питања одговарали су испитаници који су непосредно задужени за стање исправности и квалитет рада свих ЗРНС у њиховој надлежности и један испитаник с контролног торња аеродрома Загреб из Хрватске контроле зрачне пловидбе.

Средња оцена квалитета услуга калибраже ЗРНС из ваздуха је 5.00.

Одговоре на поједина питања два испитаника нису дала због тога што сматрају да нису у њиховом домену или није било активности које би требало оценити.

Табела 12. – Резултати анкете о задовољству корисника услуга калибраже ЗРНС из ваздуха у 2017. години

Питање	Средња оцена
Степен координације активности пре, током и после извршења калибраже ЗРНС	5,00
Квалитет у комуникацији посаде с техничким особљем на земљи приликом извршења калибраже ЗРНС	5,00
Квалитет, потпуност и благовременост извештаја о извршеној калибражи ЗРНС	5,00
Усклађеност планираних и реализованих активности	5,00
Одзив на додатне захтеве	5,00

На основу оцена датих у табели и издвојених коментара два испитаника, може се закључити да се услуге калибраже ЗРНС из ваздуха за иностраног наручиоца врше врло професионално и квалитетно.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈИ

У наставку су приказани финансијски извештајиса стањем на дан 31. децембра 2017. године, који обухватају биланс успеха, биланс стања и извештај о новчаним токовима

6.1. Биланс успеха

Табела 13. – Биланс успеха за период од 1. 1. до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)					
Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	ПРИХОДИ ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА				
од 60 до 65, осим 62 и 63	А. ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ (1002 + 1009 + 1016 + 1017)	1001		9.964.261	9.951.913
60	I. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ РОБЕ (1003 + 1004 + 1005 + 1006 + 1007+ 1008)	1002		0	0
600	1. Приходи од продаје робе матичним и зависним правним лицима на домаћем тржишту	1003			
601	2. Приходи од продаје робе матичним и зависним правним лицима на иностраном тржишту	1004			
602	3. Приходи од продаје робе осталим повезаним правним лицима на домаћем тржишту	1005			
603	4. Приходи од продаје робе осталим повезаним правним лицима на иностраном тржишту	1006			
604	5. Приходи од продаје робе на домаћем тржишту	1007			
605	6. Приходи од продаје робе на иностраном тржишту	1008			
61	II. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ ПРОИЗВОДА И УСЛУГА (1010 + 1011 + 1012 + 1013 + 1014 + 1015)	1009		9.578.438	9.607.029

Табела 13. – Биланс успеха за период од 1. 1. до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
610	1. Приходи од продаје производа и услуга матичним и зависним правним лицима на домаћем тржишту	1010			
611	2. Приходи од продаје производа и услуга матичним и зависним правним лицима на иностраном тржишту	1011			
612	3. Приходи од продаје производа и услуга осталим повезаним правним лицима на домаћем тржишту	1012			
613	4. Приходи од продаје производа и услуга осталим повезаним правним лицима на иностраном тржишту	1013			
614	5. Приходи од продаје производа и услуга на домаћем тржишт	1014		382.608	408.421
615	6. Приходи од продаје готових производа и услуга на иностраном тржишту	1015		9.195.830	9.198.608
64	III. ПРИХОДИ ОД ПРЕМИЈА, СУБВЕНЦИЈА, ДОТАЦИЈА, ДОНАЦИЈА И СЛ.	1016		562	1.413
65	IV. ДРУГИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ	1017		385.261	343.471
	РАСХОДИ ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА				
од 50 до 55, 62 и 63	Б. ПОСЛОВНИ РАСХОДИ (1019 – 1020 – 1021 + 1022 + 1023 + 1024 + 1025 + 1026 + 1027 + 1028+ 1029) ≥ 0	1018		9.199.785	9.396.392
50	I. НАБАВНА ВРЕДНОСТ ПРОДАТЕ РОБЕ	1019			
62	II. ПРИХОДИ ОД АКТИВИРАЊА УЧИНАКА И РОБЕ	1020			
630	III. ПОВЕЋАЊЕ ВРЕДНОСТИ ЗАЛИХА НЕДОВРШЕНИХ И ГОТОВИХ ПРОИЗВОДА И НЕДОВРШЕНИХ УСЛУГА	1021			
631	IV. СМАЊЕЊЕ ВРЕДНОСТИ ЗАЛИХА НЕДОВРШЕНИХ И ГОТОВИХ ПРОИЗВОДА И НЕДОВРШЕНИХ УСЛУГА	1022			
51, осим 513	V. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА	1023		74.490	98.922
513	VI. ТРОШКОВИ ГОРИВА И ЕНЕРГИЈЕ	1024		141.269	142.280
52	VII. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ	1025		5.799.412	5.793.303
53	VIII. ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДНИХ УСЛУГА	1026		1.059.681	1.157.611
540	IX. ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ	1027		1.227.123	1.194.140
од 541 до 549	X. ТРОШКОВИ ДУГОРОЧНИХ РЕЗЕРВИСАЊА	1028		87.747	137.465
55	XI. НЕМАТЕРИЈАЛНИ ТРОШКОВИ	1029		810.063	872.671

Табела 13. – Биланс успеха за период од 1. 1. до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	В. ПОСЛОВНИ ДОБИТАК (1001 – 1018) ≥ 0	1030		764.476	555.521
	Г. ПОСЛОВНИ ГУБИТАК (1018 – 1001) ≥ 0	1031			
66	Д. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ (1033 + 1038 + 1039)	1032		404.961	112.360
66, осим 662, 663 и 664	И. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ ОД ПОВЕЗАНИХ ЛИЦА И ОСТАЛИ ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ (1034 + 1035 + 1036 + 1037)	1033		0	0
660	1. Финансијски приходи од матичних и зависних правних лица	1034			
661	2. Финансијски приходи од осталих повезаних правних лица	1035			
665	3. Приходи од учешћа у добитку придружених правних лица и заједничких подухвата	1036			
669	4. Остали финансијски приходи	1037			
662	ИИ. ПРИХОДИ ОД КАМАТА (ОД ТРЕЋИХ ЛИЦА)	1038		219.786	8.422
663 и 664	ИИИ. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И ПОЗИТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ (ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА)	1039		185.175	103.938
56	Ђ. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ (1041 + 1046 + 1047)	1040		270.138	179.052
56, осим 562, 563 и 564	И. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ ИЗ ОДНОСА СА ПОВЕЗАНИМ ПРАВНИМ ЛИЦИМА И ОСТАЛИ ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ (1042 + 1043 + 1044 + 1045)	1041		0	0
560	1. Финансијски расходи из односа са матичним и зависним правним лицима	1042			
561	2. Финансијски расходи из односа са осталим повезаним правним лицима	1043			
565	3. Расходи од учешћа у губитку придружених правних лица и заједничких подухвата	1044			
566 и 569	4. Остали финансијски расходи	1045			
562	ИИ. РАСХОДИ КАМАТА (ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА)	1046		59.710	89.745
563 и 564	ИИИ. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ И НЕГАТИВНИ ЕФЕКТИ ВАЛУТНЕ КЛАУЗУЛЕ (ПРЕМА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА)	1047		210.428	89.307
	Е. ДОБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА (1032–1040)	1048		134.823	
	Ж. ГУБИТАК ИЗ ФИНАНСИРАЊА (1040–1032)	1049			66.692

Табела 13. – Биланс успеха за период од 1. 1. до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
683 и 685	З. ПРИХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ОСТАЛЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА	1050		258.638	445.403
583 и 585	И. РАСХОДИ ОД УСКЛАЂИВАЊА ВРЕДНОСТИ ОСТАЛЕ ИМОВИНЕ КОЈА СЕ ИСКАЗУЈЕ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА	1051		125.356	133.857
67 и 68, осим 683 и 685	Ј. ОСТАЛИ ПРИХОДИ	1052		59.715	11.374
57 и 58, осим 583 и 585	К. ОСТАЛИ РАСХОДИ	1053		170.623	70.794
	Л. ДОБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1030 – 1031 + 1048 – 1049 + 1050 – 1051 + 1052 – 1053)	1054		921.673	740.955
	Љ. ГУБИТАК ИЗ РЕДОВНОГ ПОСЛОВАЊА ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1031 – 1030 + 1049 – 1048 + 1051 – 1050 + 1053 – 1052)	1055			
69–59	М. НЕТО ДОБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА, ЕФЕКТИ ПРОМЕНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ И ИСПРАВКА ГРЕШАКА ИЗ РАНИЈИХ ПЕРИОДА	1056			
59–69	Н. НЕТО ГУБИТАК ПОСЛОВАЊА КОЈЕ СЕ ОБУСТАВЉА, РАСХОДИ ПРОМЕНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ И ИСПРАВКА ГРЕШАКА ИЗ РАНИЈИХ ПЕРИОДА	1057		22.527	25.162
	Њ. ДОБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1054 – 1055 + 1056 – 1057)	1058		899.146	715.793
	О. ГУБИТАК ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА (1055 – 1054 + 1057 – 1056)	1059			
	П. ПОРЕЗ НА ДОБИТАК				
721	I. ПОРЕСКИ РАСХОД ПЕРИОДА	1060		206.492	187.463
део 722	II. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ РАСХОДИ ПЕРИОДА	1061			4.343
део 722	III. ОДЛОЖЕНИ ПОРЕСКИ ПРИХОДИ ПЕРИОДА	1062		2.992	
723	Р. ИСПЛАЋЕНА ЛИЧНА ПРИМАЊА ПОСЛОДАВЦА	1063			
	С. НЕТО ДОБИТАК (1058 – 1059 – 1060 – 1061 + 1062)	1064		695.646	523.987
	Т. НЕТО ГУБИТАК (1059 – 1058 + 1060 + 1061 – 1062)	1065			

Табела 13. – Биланс успеха за период од 1. 1. до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ	
				Текућа година	Претходна година
1	2	3	4	5	6
	I. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА МАЊИНСКИМ УЛАГАЧИМА	1066			
	II. НЕТО ДОБИТАК КОЈИ ПРИПАДА ВЕЋИНСКОМ ВЛАСНИКУ	1067			
	III. ЗАРАДА ПО АКЦИЈИ				
	1. Osnovna zarada po akciji	1068			
	2. Умањена (разводњена) зарада по акцији	1069			

6.2. Биланс стања

Табела 14. – Биланс стања на дан 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Претходна година		
				Текућа година	Крајње стање 31. 12. 2016.	Почетно стање 01. 01. 2016.
1	2	3	4	5	6	7
	АКТИВА					
0	А. УПИСАНИ А НЕУПЛАЋЕНИ КАПИТАЛ	0001				
	Б. СТАЛНА ИМОВИНА (0003 + 0010 + 0019 + 0024 + 0034)	0002		14.241.070	12.920.482	0
01	І. НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА (0004 + 0005 + 0006 + 0007 + 0008 + 0009)	0003		90.120	83.035	0
010 и део 019	1. Улагања у развој	0004				
011, 012 и део 019	2. Концесије, патенти, лиценце, робне и услужне марке, софтвер и остала права	0005		66.208	78.833	
013 и део 019	3. Гудвил	0006				
014 и део 019	4. Остала нематеријална имовина	0007				
015 и део 019	5. Нематеријална имовина у припреми	0008		23.912	4.202	
016 и део 019	6. Аванси за нематеријалну имовину	0009				
02	ІІ. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМА (0011 + 0012 + 0013 + 0014 + 0015 + 0016 + 0017 + 0018)	0010		14.149.390	12.835.598	0
020, 021 и део 029	1. Земљиште	0011		779.207	548.536	
022 и део 029	2. Грађевински објекти	0012		6.048.624	5.710.597	
023 и део 029	3. Постројења и опрема	0013		6.349.762	5.767.770	
024 и део 029	4. Инвестиционе некретнине	0014				
025 и део 029	5. Остале некретнине, постројења и опрема	0015		5.114	5.198	
026 и део 029	6. Некретнине, постројења и опрема у припреми	0016		932.830	616.275	
027 и део 029	7. Улагања на туђим некретнинама, постројењима и опреми	0017		959	1.064	

Табела 14. – Биланс стања на дан 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање 31. 12. 2016.	Почетно стање 01. 01. 2016.
1	2	3	4	5	6	7
028 и део 029	8. Аванси за некретнине, постројења и опрему	0018		32.894	186.158	
03	III. БИОЛОШКА СРЕДСТВА (0020 + 0021 + 0022 + 0023)	0019		1.560	1.849	0
030, 031 и део 039	1. Шуме и вишегодишњи засади	0020		1.560	1.849	
032 и део 039	2. Основно стадо	0021				
037 и део 039	3. Биолошка средства у припреми	0022				
038 и део 039	4. Аванси за биолошка средства	0023				
04 осим 047	IV. ДУГОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ (0025 + 0026 + 0027 + 0028 + 0029 + 0030 + 0031 + 0032 + 0033)	0024		0	0	0
040 и део 049	1. Учешћа у капиталу зависних правних лица	0025				
041 и део 049	2. Учешћа у капиталу придружених правних лица и заједничким подухватима	0026				
042 и део 049	3. Учешћа у капиталу осталих правних лица и друге хартије од вредности расположиве за продају	0027				
део 043, део 044 и део 049	4. Дугорочни пласмани матичним и зависним правним лицима	0028				
део 043, део 044 и део 049	5. Дугорочни пласмани осталим повезаним правним лицима	0029				
део 045 и део 049	6. Дугорочни пласмани у земљи	0030				
део 045 и део 049	7. Дугорочни пласмани у иностранству	0031				
046 и део 049	8. Хартије од вредности које се држе до доспећа	0032				
048 и део 049	9. Остали дугорочни финансијски пласмани	0033				
05	V. ДУГОРОЧНА ПОТРАЖИВАЊА (0035 + 0036 + 0037 + 0038 + 0039 + 0040 + 0041)	0034		0	0	0
050 и део 059	1. Потраживања од матичног и зависних правних лица	0035				
051 и део 059	2. Потраживања од осталих повезаних лица	0036				

Табела 14. – Биланс стања на дан 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање 31. 12. 2016.	Почетно стање 01. 01. 2016.
1	2	3	4	5	6	7
052 и део 059	3. Потраживања по основу продаје на робни кредит	0037				
053 и део 059	4. Потраживање за продају по уговорима о финансијском лизингу	0038				
054 и део 059	5. Потраживања по основу јемства	0039				
055 и део 059	6. Спорна и сумњива потраживања	0040				
056 и део 059	7. Остала дугорочна потраживања	0041				
288	В. ОДЛОЖЕНА ПОРЕСКА СРЕДСТВА	0042				
	Г. ОБРТНА ИМОВИНА					
	(0044 + 0051 + 0059 + 0060 + 0061 + 0062 + 0068 + 0069 + 0070)	0043		3.840.375	4.466.488	0
Klasa 1	I. ЗАЛИХЕ (0045 + 0046 + 0047 + 0048 + 0049 + 0050)	0044		179.077	163.013	0
10	1. Материјал, резервни делови, алат и ситан инвентар	0045		166.622	162.473	
11	2. Недовршена производња и недовршене услуге	0046				
12	3. Готови производи	0047				
13	4. Роба	0048				
14	5. Стална средства намењена продаји	0049				
15	6. Плаћени аванси за залихе и услуге	0050		12.455	540	
20	II. ПОТРАЖИВАЊА ПО ОСНОВУ ПРОДАЈЕ					
	(0052 + 0053 + 0054 + 0055 + 0056 + 0057 + 0058)	0051		1.483.012	1.429.641	0
200 и део 209	1. Купци у земљи – матична и зависна правна лица	52				
201 и део 209	2. Купци у Иностранству – матична и зависна правна лица	53				
202 и део 209	3. Купци у земљи – остала повезана правна лица	54				
203 и део 209	4. Купци у иностранству – остала повезана правна лица	55				
204 и део 209	5. Купци у земљи	56		49.501	57.401	
205 и део 209	6. Купци у иностранству	57		1.433.511	1.372.240	
206 и део 209	7. Остала потраживања по основу продаје	58				
21	III. ПОТРАЖИВАЊА ИЗ СПЕЦИФИЧНИХ ПОСЛОВА	59				
22	IV. ДРУГА ПОТРАЖИВАЊА	60		20.088	161.758	

Табела 14. – Биланс стања на дан 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање 31. 12. 2016.	Почетно стање 01. 01. 2016.
1	2	3	4	5	6	7
236	V. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА КОЈА СЕ ВРЕДНУЈУ ПО ФЕР ВРЕДНОСТИ КРОЗ БИЛАНС УСПЕХА	61				
23, осим 236 и 237	VI. КРАТКОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ (0063 + 0064 + 0065 + 0066 + 0067)	62		0	0	0
230 и део 239	1. Краткорочни кредити и пласмани – матична и зависна правна лица	63				
231 и део 239	2. Краткорочни кредити и пласмани – остала повезана правна лица	64				
232 и део 239	3. Краткорочни кредити и зајмови у земљи	65				
233 и део 239	4. Краткорочни кредити и зајмови у иностранству	66				
234, 235, 238 и део 239	5. Остали краткорочни финансијски пласмани	67				
24	VII. ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ И ГОТОВИНА	68		1.969.208	2.629.516	
27	VIII. ПОРЕЗ НА ДОДАТУ ВРЕДНОСТ	69		147.005	57.177	
28, осим 288	IX. АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	70		41.985	25.383	
	Д. УКУПНА АКТИВА = ПОСЛОВНА ИМОВИНА (0001 + 0002 + 0042 + 0043)	71		18.081.445	17.386.970	0
88	Ђ. ВАНБИЛАНСНА АКТИВА	72		885.440	716.454	
	ПАСИВА					
	A. КАПИТАЛ (0402 + 0411 – 0412 + 0413 + 0414 + 0415 – 0416 + 0417 + 0420 – 0421) ≥ 0 = (0071 – 0424 – 0441 – 0442)	401		14.148.794	12.783.828	0
30	I. ОСНОВНИ КАПИТАЛ (0403 + 0404 + 0405 + 0406 + 0407 + 0408 + 0409 + 0410)	402		1.873.820	1.873.820	0
300	1. Акцијски капитал	403				
301	2. Удели друштва са ограниченом одговорношћу	404		355	355	
302	3. Улози	405				
303	4. Државни капитал	406		1.862.848	1.862.848	
304	5. Друштвени капитал	407				
305	6. Задружни удели	408				
306	7. Емисиона премија	409				
309	8. Остали основни капитал	410		10.617	10.617	
31	II. УПИСАНИ, А НЕУПЛАЋЕНИ КАПИТАЛ	411				
047 и 237	III. ОТКУПЉЕНЕ СОПСТВЕНЕ АКЦИЈЕ	412				

Табела 14. – Биланс стања на дан 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање 31. 12. 2016.	Почетно стање 01. 01. 2016.
1	2	3	4	5	6	7
32	IV. РЕЗЕРВЕ	413		507.044	507.044	
330	V. РЕВАЛОРИЗАЦИОНЕ РЕЗЕРВЕ ПО ОСНОВУ РЕВАЛОРИЗАЦИЈЕ НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ИМОВИНЕ, НЕКРЕТНИНА, ПОСТРОЈЕЊА И ОПРЕМЕ	414		3.431.245	2.869.560	
33, осим 330	VI. НЕРЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ПО ОСНОВУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ И ДРУГИХ КОМПОНЕНТИ ОСТАЛОГ СВЕОБУХВАТНОГ РЕЗУЛТАТА (потражна салда рачуна групе 33, осим 330)	415			18.452	
33 осим 330	VII. НЕРЕАЛИЗОВАНИ ГУБИЦИ ПО ОСНОВУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ И ДРУГИХ КОМПОНЕНТИ ОСТАЛОГ СВЕОБУХВАТНОГ РЕЗУЛТАТА (дуговна салда рачуна групе 33, осим 330)	416		26.268		
34	VIII. НЕРАСПОРЕЂЕНИ ДОБИТАК (0418 + 0419)	417		8.362.953	7.514.952	0
340	1. Нераспоређени добитак ранијих година	418		7.514.952	6.653.575	
341	2. Нераспоређени добитак текуће године	419		848.001	861.377	
	IX. УЧЕШЋЕ БЕЗ ПРАВА КОНТРОЛЕ	420				
35	X. ГУБИТАК (0422 + 0423)	421		0	0	0
350	1. Губитак ранијих година	422				
351	2. Губитак текуће године	423				
	B. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА И ОБАВЕЗЕ (0425 + 0432)	424		1.693.535	2.197.094	0
40	I. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА (0426 + 0427 + 0428 + 0429 + 0430 + 0431)	425		818.786	743.857	0
400	1. Резервисања за трошкове у гарантном року	426				
401	2. Резервисања за трошкове обнављања природних богатстава	427				
403	3. Резервисања за трошкове реструктурирања	428				
404	4. Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	429		780.054	712.592	
405	5. Резервисања за трошкове судских спорова	430		38.732	31.265	
402 i 409	6. Остала дугорочна резервисања	431				
41	II. ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0433 + 0434 + 0435 + 0436 + 0437 + 0438 + 0439 + 0440)	432		874.749	1.453.237	0
410	1. Обавезе које се могу конвертовати у капитал	433				
411	2. Обавезе према матичним и зависним правним лицима	434				
412	3. Обавезе према осталим повезаним правним лицима	435				

Табела 14. – Биланс стања на дан 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање 31. 12. 2016.	Почетно стање 01. 01. 2016.
1	2	3	4	5	6	7
413	4. Обавезе по емитованим хартијама од вредности у периоду дужем од годину дана	436				
414	5. Дугорочни кредити и зајмови у земљи	437				
415	6. Дугорочни кредити и зајмови у иностранству	438		874.749	1.453.237	
416	7. Обавезе по основу финансијског лизинга	439				
419	8. Остале дугорочне обавезе	440				
498	В. ОДЛОЖЕНЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ	441		598.471	534.195	
од 42 до 49 (осим 498)	Г. КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ (0443 + 0450 + 0451 + 0459 + 0460 + 0461 + 0462)	442		1.640.645	1.871.853	0
42	И. КРАТКОРОЧНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ (0444 + 0445 + 0446 + 0447 + 0448 + 0449)	443		483.653	820.956	0
420	1. Краткорочни кредити од матичних и зависних правних лица	444				
421	2. Краткорочни кредити од осталих повезаних правних лица	445				
422	3. Краткорочни кредити и зајмови у земљи	446				
423	4. Краткорочни кредити и зајмови у иностранству	447				
427	5. Обавезе по основу сталних средстава и средстава обустављеног пословања намењених продаји	448				
424, 425, 426 и 429	6. Остале краткорочне финансијске обавезе	449		483.653	820.956	
430	II. ПРИМЉЕНИ АВАНСИ, ДЕПОЗИТИ И КАУЦИЈЕ	450		210.592	167.954	
43, осим 430	III. ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВАЊА (0452 + 0453 + 0454 + 0455 + 0456 + 0457 + 0458)	451		471.995	337.304	0
431	1. Добављачи – матична и зависна правна лица у земљи	452				
432	2. Добављачи – матична и зависна правна лица у иностранству	453				
433	3. Добављачи – остала повезана правна лица у земљи	454				
434	4. Добављачи – остала повезана правна лица у иностранству	455				
435	5. Добављачи у земљи	456		156.439	135.564	
436	6. Добављачи у иностранству	457		315.467	201.624	
439	7. Остале обавезе из пословања	458		89	116	
44, 45 и 46	IV. ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ	459		430.925	533.444	

Табела 14. – Биланс стања на дан 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Група рачуна, рачун	ПОЗИЦИЈА	АОП	Напомена број	Износ		
				Текућа година	Претходна година	
					Крајње стање 31. 12. 2016.	Почетно стање 01. 01. 2016.
1	2	3	4	5	6	7
47	V. ОБАВЕЗЕ ПО ОСНОВУ ПОРЕЗА НА ДОДАТУ ВРЕДНОСТ	460		391		
48	VI. ОБАВЕЗЕ ЗА ОСТАЛЕ ПОРЕЗЕ, ДОПРИНОСЕ И ДРУГЕ ДАЖБИНЕ	461		40.036	6.513	
49, осим 498	VII. ПАСИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА	462		3.053	5.682	
	Д. ГУБИТАК ИЗНАД ВИСИНЕ КАПИТАЛА (0412 + 0416 + 0421 – 0420 – 0417 – 0415 – 0414 – 0413 – 0411 – 0402) ≥ 0 = (0441 + 0424 + 0442 – 0071) ≥ 0	463				
	Ђ. УКУПНА ПАСИВА (0424 + 0442 + 0441 + 0401 – 0463) ≥ 0	464		18.081.445	17.386.970	0
89	Е. ВАНБИЛАНСНА ПАСИВА	465		885.440	716.454	

6.3. Извештај о новчаним токовима

Табела 15. – Извештај о новчаним токовима у периоду од 1. 1. до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)			
Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
А. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ			
I. Приливи готовине из пословних активности (од 1 до 3)	3001	10.805.199	10.402.309
1. Продаја и примљени аванси	3002	9.971.886	9.456.233
2. Примљене камате из пословних активности	3003	28.463	8.422
3. Остали приливи из редовног пословања	3004	804.850	937.654
II. Одливи готовине из пословних активности (од 1 до 5)	3005	8.881.468	8.456.527
1. Исплате добављачима и дати аванси	3006	2.609.021	2.793.420
2. Зараде, накнаде зарада и остали лични расходи	3007	6.148.997	5.394.955
3. Плаћене камате	3008	63.462	92.935
4. Порез на добитак	3009	59.988	175.217
5. Одливи по основу осталих јавних прихода	3010		
III. Нето прилив готовине из пословних активности (I–II)	3011	1.923.731	1.945.782
IV. Нето одлив готовине из пословних активности (II–I)	3012		
Б. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ИНВЕСТИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности инвестирања (од 1 до 5)	3013	-	-
1. Продаја акција и удела (нето приливи)	3014		
2. Продаја нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3015		-
3. Остали финансијски пласмани (нето приливи)	3016		
4. Примљене камате из активности инвестирања	3017		
5. Примљене дивиденде	3018		
II. Одливи готовине из активности инвестирања (од 1 до 3)	3019	1.754.120	1.740.413
1. Куповина акција и удела (нето одливи)	3020		
2. Куповина нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3021	1.754.120	1.740.413
3. Остали финансијски пласмани (нето одливи)	3022		
III. Нето прилив готовине из активности инвестирања (I–II)	3023		
IV. Нето одлив готовине из активности инвестирања (II–I)	3024	1.754.120	1.740.413
В. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ФИНАНСИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности финансирања (од 1 до 5)	3025	-	-

Табела 15. – Извештај о новчаним токовима у периоду од 1. 1. до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)

Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
1	2	3	4
1. Увећање основног капитала	3026		
2. Дугорочни кредити (нето приливи)	3027		
3. Краткорочни кредити (нето приливи)	3028		
4. Остале дугорочне обавезе	3029		
5. Остале краткорочне обавезе	3030		
II. Одливи готовине из активности финансирања (од 1 до б)	3031	822.830	1.218.789
1. Откуп сопствених акција и удела	3032		
2. Дугорочни кредити (одливи)	3033	822.830	1.218.789
3. Краткорочни кредити (одливи)	3034		
4. Остале обавезе (одливи)	3035		
5. Финансијски лизинг	3036		
6. Исплаћене дивиденде	3037		
III. Нето прилив готовине из активности финансирања (I–II)	3038		
IV. Нето одлив готовине из активности финансирања (II–I)	3039	822.830	1.218.789
Г. СВЕГА ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ (3001 + 3013 + 3025)	3040	10.805.199	10.402.309
Д. СВЕГА ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (3005 + 3019 + 3031)	3041	11.458.418	11.415.729
Ђ. НЕТО ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ (3040 – 3041)	3042		
Е. НЕТО ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (3041 – 3040)	3043	653.219	1.013.420
Ж. ГОТОВИНА НА ПОЧЕТКУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	3044	2.629.516	3.638.462
З. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3045		4.474
И. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3046	7.089	
Ј. ГОТОВИНА НА КРАЈУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	3047	1.969.208	2.629.516

6.4. Напомене уз финансијске извештаје

6.4.1. Основа за састављање финансијских извештаја

Финансијски извештаји за 2017. годину састављени су у форми и на начин који је усаглашен са законском регулативом.

Правна лица и предузетници у Републици Србији у обавези су да вођење пословних књига, признавање и процењивање имовине и обавеза, прихода и расхода, састављање, приказивање, достављање и обелодањивање финансијских извештаја врше у складу са Законом о рачуноводству („Сл. гласник РС”, бр. 62/2013), као и у складу с осталом применљивом подзаконском регулативом. Друштво као велико правно лице у обавези је да примењује Међународне стандарде финансијског извештавања („МСФИ”) који у смислу наведеног закона обухватају: Оквир за припремање и приказивање финансијских извештаја („Оквир”), Међународне рачуноводствене стандарде („МРС”), Међународне стандарде финансијског извештавања („МСФИ”) и с њима повезана тумачења која је издао Комитет за тумачење рачуноводствених стандарда („IFRIC”), накнадне измене тих стандарда и с њима повезана тумачења, а које је одобрио Одбор за међународне рачуноводствене стандарде („Одбор”), чији је превод утврдило и објавило министарство надлежно за послове финансија.

Решењем Министарства од 13. марта 2014. године, које је објављено у „Службеном гласнику РС” бр. 35 од 27. марта 2014. године (у даљем тексту „Решење о утврђивању превода”), утврђени су и објављени преводи основних текстова МРС и МСФИ, Концептуалног оквира за финансијско извештавање („Концептуални оквир”), које је усвојио Одбор, као и повезаних IFRIC тумачења. Наведени преводи објављени у Решењу о утврђивању превода не обухватају основе за закључивање, илуструјуће примере, смернице, коментаре, супротна мишљења, разрађене примере, као и

други допунски објашњавајући материјал који може да се усвоји у вези са стандардима, односно тумачењима, осим ако се изричито не наводи да је тај материјал саставни део стандарда, односно тумачења. На основу Решења о утврђивању превода Концептуалног оквира, МРС, МСФИ, IFRIC и са њима повезана тумачења која су преведена, користе се код финансијских извештаја који се састављају на дан 31. децембар 2014. године. Измењени или издати МСФИ и тумачења стандарда, након овог датума, нису преведени и објављени, па стога нису ни примењени приликом састављања приложених финансијских извештаја.

Међутим, до датума састављања приложених финансијских извештаја нису биле преведене све измене МРС/МСФИ и IFRIC тумачења који су били на снази од 1. јануара 2015. године. Осим тога, поједина законска и подзаконска регулатива прописује рачуноводствене поступке, вредновања и обелодањивања која у појединим случајевима одступају од захтева МРС/МСФИ и IFRIC тумачења.

Осим наведеног, приложени финансијски извештаји одступају од МРС и МСФИ у следећем тачкама:

1. „ванбилансна средства и обавезе” приказани су на обрасцу биланса стања. Ове ставке по дефиницији МСФИ не представљају ни средства, ни обавезе;
2. друштво је ове финансијске извештаје саставило у формату који је прописало Министарство финансија, који није у складу са захтевима МРС 1 – „Приказивање финансијских извештаја”.

Сходно наведеном, а имајући у виду потенцијалне материјалне ефекте које одступања рачуноводствених прописа Републике Србије од МСФИ и МРС могу имати на реалност и објективност финансијских извештаја

Друштва, приложени финансијски извештаји се не могу сматрати финансијским извештајима који су у потпуности у сагласности с МСФИ и МРС.

Финансијски извештаји састављени су према концепту историјских трошкова, модификованом за ревалоризацију некретнина, постројења и опреме, као и финансијских средстава и обавеза чији се ефекти промена у фер вредностима исказују у билансу успеха.

Друштво је у састављању ових финансијских извештаја примењивало усвојене рачуноводствене политике.

У складу са Законом о рачуноводству, финансијски извештаји Друштва исказани су у хиљада динара. Динар представља званичну извештајну валуту у Републици Србији.

Састављање финансијских извештаја за 2017. годину Контроле летења Србије и Црне Горе SMATSA доо Београд за обрачунски период који се завршава 31. 12. 2017. године, по свим материјално значајним питањима, извршено је у складу са Законом о рачуноводству („Службени гласник РС” бр. 62/2013), који подразумева примену Међународних рачуноводствених стандарда, односно Међународних стандарда финансијског извештавања (MRS/MSFI), као и у складу с прописима које је издало Министарство финансија Републике Србије.

Решењем Министра финансија Републике Србије (број 401-00-380/2010 од 25. 10. 2010. године) утврђени су и објављени Оквир и превод МРС који су били у примени на дан 31. децембра 2014. године и на ком се заснива Закон о рачуноводству. Руководство Друштва процењује утицај промена МРС, нових МСФИ, као и тумачења стандарда у вези с изградом консолидованих финансијских извештаја. Измене и допуне постојећих МРС-а, нови МСФИ и тумачења стандарда, замене важећих МРС-а новим, који су ступили на снагу почев од 1. јануара 2014. године, као и примена нових тумачења која су ступила на снагу током 2014. године нису имали за резултат значај-

није промене рачуноводствених политика Друштва, нити материјално значајан утицај на финансијске извештаје у периоду почетне примене. И поред тога што многе од ових промена нису применљиве на пословање Друштва, руководство Друштва не изражава експлицитну и безрезервну изјаву о усаглашености финансијских извештаја с МСФИ, који се примењују на периоде приказане у приложеним финансијским извештајима.

Ревизију финансијских извештаја Друштва за 2016. годину извршило је Привредно друштво за ревизију, рачуноводство и консалтинг „Moore Stephens Revizija i Računovodstvo” d.o.o., Студентски трг 4/V, Београд. Према Извештају независног ревизора, финансијски извештаји истинито и објективно по свим материјално значајним питањима приказују финансијско стање Друштва на дан 31. 12. 2016. године, као и резултат његовог пословања и токове готовине за пословну годину завршену на тај дан, а у складу с рачуноводственим прописима важећим у Републици Србији и рачуноводственим политикама обелодањеним у Напоменама уз Финансијске извештаје.

У складу с одредбама члана 34. Закона о рачуноводству, финансијски извештаји за 2016. годину, заједно с Извештајем независног ревизора „Moore Stephens Revizija i Računovodstvo” d.o.o., Одлуком Скупштине Друштва о усвајању финансијских извештаја за 2016. годину, Одлуком Скупштине Друштва о расподели добити на нераспоређену добит и Извештајем о пословању за 2016. годину достављени су Агенцији за привредне регистре ради објављивања на интернет-страници Регистра финансијских извештаја.

Састављање финансијских извештаја у складу с МСФИ изискује примену извесних кључних рачуноводствених процена. Оно такође, изискује да руководство користи своје просуђивање у примени рачуноводствених политика Друштва.

Грешке из претходних година нису се одразиле на финансијске извештаје за 2017. годину, већ су евидентирани на рачунима групе 59 и 69 у финансијским извештајима за 2017. годину.

6.4.2. Преглед значајнијих рачуноводствених политика

6.4.2.1. Нематеријална улагања

Нематеријално улагање одредиво је немонетарно средство без физичког садржаја:

- које служи за производњу или испоруку робе или услуга, за изнајмљивање другим лицима или се користи у административне сврхе;
- које друштво контролише као резултат прошлих догађаја и
- од којег се очекује прилив будућих економских користи.

Нематеријална улагања чине: улагања у развој; концесије, патенти, лиценце и слична права; остала нематеријална улагања; нематеријална улагања у припреми и аванси за нематеријална улагања.

Набавка нематеријалних улагања током године евидентира се по набавној вредности. Набавну вредност чини фактурна вредност увећана за све зависне трошкове набавке и све трошкове довођења у стање функционалне приправности. Цену коштања нематеријалних улагања произведених у сопственој режији чине директни трошкови и припадајући индиректни трошкови који се односе на то улагање.

Трошкови позајмљивања настали до момента стављања нематеријалне имовине у употребу капитализују се, односно укључују се у набавну вредност.

Након што се призна као средство, нематеријално улагање се исказује по набавној вредности или по цени коштања умањеној

за укупан износ обрачунате амортизације и укупан износ губитака због обезвређења.

Као нематеријална улагања признају се и подлежу амортизацији нематеријална улагања која испуњавају услове прописане ревидираним МРС 38 Нематеријална улагања, имају кориштан век трајања дужи од годину дана.

Накнадни издатак који се односи на већ призната нематеријална улагања приписује се исказаном износу тог средства ако је вероватно да ће прилив будућих економских користи да буде већи од првобитно процењене стопе приноса тог средства.

Друштво признаје у књиговодствену вредност нематеријалног улагања трошкове замене неких делова тих ставки у моменту када ти трошкови настану и када су задовољени критеријуми признавања из МРС 38 – „Нематеријална имовина“ (параграф 21).

Сваки други накнадни издатак признаје се као расход у периоду у ком је настао.

Уколико постоје показатељи да се догодило умањење вредности, процењује се књиговодствена вредност нематеријалних средстава и уколико умањење постоји, вредност средстава се умањује до надокнадивог износа.

Добици или губици који проистекну из расходовања или отуђења утврђују се као разлика између процењених нето прилива од продаје и исказаног износа средства и признају се као приход или расход у билансу успеха.

Обезвређење вредности нематеријалних улагања признаје се смањењем вредности улагања уз истовремено признавање расхода у Билансу успеха, у складу с МРС 36 – Умањење вредности имовине.

Преостала вредност нематеријалних улагања сматра се једнаком нули, осим када:

- постоји уговорена обавеза трећег лица да откупи то средство на крају његовог преосталог века трајања или
- за то средство постоји активно тржиште на којем се може одредити преостала вредност и да ће то тржиште трајати и на крају века тог средства.

Амортизација нематеријалних улагања која подлежу амортизацији врши се применом пропорционалног метода у року од пет година, осим

Назив	Стопа амортизације
Лиценце	14,28–100
Лиценцирани софтвери	10–33,33
Пројектна документација	14,28–20

Стопе амортизације за нематеријална улагања могу се изменити и допунити само на основу налога у писаној форми који је издала стручна служба по налогу директора за ваздухопловну технику и уз сагласност директора Друштва, као и на основу усвојеног извештаја независног проценитеља.

Нематеријална имовина, односно право коришћења по основу уговора о лиценци рачуноводствено се признаје у складу с МРС 38. Уговором о лиценци регулише се предмет уступања даваоца лиценце и обавезе стицаоца лиценце. Накнада коју плаћа стицалац лиценце представља за њега нематеријално улагање (под условом да се право које је предмет уговора користи дуже од годину дана).

Трошкови који се могу директно приписати софтверу капитализују се као део софтверског производа. Остали издаци за развој који не могу испунити критеријуме признају се као расходи када настану.

Нематеријална улагања престају да се исказују у билансу стања након отуђивања или када је средство трајно повучено из употребе и када се од његовог отуђења не очекују никакве будуће економске користи.

улагања чије је време утврђено уговором, када се отписивање врши у роковима који проистичу из уговора. Обрачун амортизације нематеријалног улагања врши се од почетка наредног месеца у односу на месец када је нематеријално улагање стављено у употребу. Основицу за обрачун амортизације нематеријалних улагања чини набавна вредност умањена за кумулирану амортизацију и укупне губитке због обезвређења.

Основне стопе амортизације за поједина нематеријална улагања су следеће:

6.4.2.2. Некретнине, постројења и опрема

Као некретнине, постројења и опрема признају се и подлежу амортизацији материјална средства која испуњавају услове за признавање прописане МРС 16 Некретнине, постројења и опрема, чији је корисни век трајања дужи од годину. Почетно мерење некретнина, постројења и опреме који испуњава услове за признавање као стално средство, врши се по набавној вредности или по цени коштања. Накнадни издатак који се односи на већ признату некретнину, постројење и опрему приписује се исказаном износу тог средства, ако је вероватно да ће прилив будућих економских користи да буде већи од првобитно процењене стопе приноса тог средства. Сваки други накнадни издатак признаје се као расход у периоду у коме је настао.

Накнадни издаци тј. улагања у основна средства, чија је висина можда значајна, а који се састоје првенствено од трошкова рада, потрошног материјала и ситнијих резервних делова исказују се као трошкови текућег одржавања. Замена крупнијих резервних делова, чији је рок употребе краћи од годину дана, исказује се као трошак одржавања јер такав

резервни део не испуњава критеријуме да буде признат као средство.

С обзиром на то да саставни делови грађевинских објеката могу захтевати замену пре истека века трајања објекта као целине, ставом 13. ревидираног МРС 16 дата је могућност да предузеће средство које се замењује признаје као посебно средство ако испуњава два основна услова из става 7. овог стандарда (а) – да је вероватно да ће будуће економске користи повезане са тим средством притицати у предузеће, и (б) – да се набавна вредност, односно цена коштања средства може поуздано одмерити. Признавање се врши у моменту када трошкови замене настану, с тим што се књиговодствена вредност делова који се замењују искњижава, без обзира на то да ли је замењени део амортизован или није. Ако није прикладно да се утврди књиговодствена вредност замењеног дела, према ставу 70. ревидираног МРС 16, могу се користити трошкови замене као информација о томе колики су били трошкови замењеног дела у време његове набавке или изградње.

Ако део који се замењује није евидентиран у књиговодству као посебно средство, а има различит век трајања од века трајања средства, и ако се књиговодствена вредност

утврђује по методу замене, износ отписане вредности (обрачунате амортизације) утврђује се применом стопе по којој је отписано средство чији је то део, а не по стопи која проистиче из века трајања дела који се замењује.

Амортизација некретнина, постројења и опреме врши се применом пропорционалног метода и започиње када је средство расположиво за коришћење.

Последња процена вредности некретнина, постројења и опреме је извршена на дан 01. 01. 2017. године.

Основне стопе амортизације за поједине групе некретнина, постројења и опреме дате су у следећој табели.

Назив	Стопа амортизације 2017.	Стопа амортизације 2016.
Грађевински објекти	0,24–100%	0,24–50%
Опрема	5,56–50%	2,5–50%
Возила	10–50%	10–50%
Рачунарска опрема	14,29–50%	14,28–50%
Намештај	10–50%	10–50%
Остала опрема	2,50–50%	2,50–50%
Авиони	2,86–12,50%	2,86–12,50%
Улагања у туђу опрему	6,66–20%	6,66–20%

Амортизација за пореске сврхе обрачунава се у складу са Законом о порезу на добит правних лица Републике Србије и Правилником о начину разврставања сталних средстава по групама и начину утврђивања амортизације за пореске сврхе, што резултира у одложеним порезима

Улагања на туђим основним средствима ради обављања делатности признају се и исказују на посебном рачуну као основна средства под условом да је њихов корисни век трајања дужи од годину.

Амортизација улагања на туђим основним средствима врши се на основу процењеног века коришћења.

Некретнине, постројења и опрема престају да се исказују у билансу стања након отуђивања или када је средство трајно повучено из употребе и када се од његовог отуђења не очекују никакве будуће економске користи.

Добици или губици који проистекну из расходања или отуђења некретнина, постројења и опреме утврђују се као разлика између процењених нето прилива од продаје и исказаног износа средстава и признају се као приход или расход у билансу успеха.

Када се ревалоризована средства продају, износ ревалоризације укључен у ревалоризациону резерву преноси се на нераспоређену добит.

Некретнине, постројења и опрема који су повучени из активне употребе и држе се ради отуђења, исказују се у износима по којима су исказани на дан повлачења средства из активне употребе.

На дан сваког биланса стања Друштво процењује да ли постоји нека индиција о томе да је средство можда обезвређено. Уколико таква индиција постоји, Друштво процењује износ средства који може да се поврати. Ако је надокнадива вредност средства мања од његове књиговодствене вредности књиговод-

ствена вредност се своди на надокнадиву вредност и истовремено се смањују претходно формиране ревалоризационе резерве по основу тог средства. Ако нису формиране ревалоризационе резерве по основу средства чија је вредност умањена или су искоришћене за друге сврхе, за износ губитка од умањења вредности признаје се расход периода.

Ако на дан биланса стања постоје наговештаји да претходно признат губитак од умањења вредности не постоји или је умањен, врши се процена надокнадиве вредности тог средства. Губитак због умањења вредности признат у претходним годинама признаје се као приход у случају да је примењен основни поступак вредновања некретнина, постројења и опреме, односно као повећање ревалоризационе резерве уколико је примењен алтернативни поступак вредновања некретнина, постројења и опреме, а књиговодствена вредност се повећава до надокнадиве вредности.

Процену фер вредности и остатка вредности средства (као и резидуалне вредности) врши овлашћени проценитељ, а у складу с МРС 16 – Некретнине, постројења и опрема уз евидентирање резултата процене на приходима, односно расходима.

Накнадни издатак који се односи на већ признате некретнине, постројења и опрему приписује се исказаном износу тог средства ако је вероватно да ће будућих економских користи да буде већи од првобитно процењене стопе приноса тог средства и да се набавна вредност/цена коштања накнадног издатка може поуздано утврдити.

6.4.2.3. Алат и инвентар

Средства алата и инвентара, чији је век употребе краћи од годину дана, обавезно се исказују као обртна средства (као залихе) независно од тога колика је њихова набавна вредност. За ова средства не обрачунава се амортизација, већ се стављањем у употребу њихова целокупна вредност преноси на трошкове.

Као стално средство признају се и подлежу амортизацији средства алата и ситног инвентара који се калкулативно отписује, а чији је корисни век трајања дужи од годину дана.

Средства алата и инвентара која не задовољавају ове услове исказују се као обртна средства (залихе).

За истоврстан алат и инвентар који се заједно користи појединачна вредност се утврђује као збир појединачних вредности свих истоврсних алата и инвентара.

6.4.2.4. Резервни делови

Као стално средство признају се уграђени резервни делови чији је корисни век трајања дужи од годину.

Такви резервни делови по уградњи увећавају књиговодствену вредност средства у које су уграђени.

Резервни делови који не задовољавају услове из става 1. овог члана, приликом уградње, исказују се као трошак пословања.

6.4.2.5. Залихе

Залихе се рачуноводствено обухватају у складу са МРС 2 – Залихе.

Залихе су средства у облику материјала или помоћних средстава која се троше у процесу производње или приликом пружања услуга.

Залихе обухватају основни и помоћни материјал који ће бити искоришћен у процесу производње или приликом пружања услуга.

Залихе материјала које се набављају од добављача мере се по набавној вредности или нето продајној вредности ако је нижа.

Набавну вредност или цену коштања залиха чине сви трошкови набавке, и други трошкови настали довођењем залиха на њихово садашње место и стање.

Трошкови набавке материјала обухватају набавну цену, увозне дажбине и друге порезе (осим оних које предузеће може накнадно да поврати од пореских власти као што је ПДВ који се може одбити као претходни порез), трошкове превоза, манипулативне трошкове и друге трошкове који се могу директно приписати набавци материјала. Попуст, рабати и друге сличне ставке одузимају се при утврђивању трошкова набавке.

Процену нето продајне вредности залиха материјала врши посебна комисија коју образује Директор Друштва.

Обрачун излаза (утрошка) залиха материјала врши се по методи просечне пондерисане цене.

Утврђивање пондерисане просечне цене врши се после сваког новог улаза материјала.

У условима пословања уз хиперинфлацију врши се усклађивање вредности залиха према индексу раста цена, у складу са МРС 29.

6.4.2.6. Краткорочна потраживања и пласмани

Краткорочна потраживања обухватају потраживања од купаца у земљи и иностранству по основу продаје робе и услуга.

Краткорочни пласмани обухватају кредите, хартије од вредности и остале краткорочне пласмане с роком доспећа, односно продаје од годину дана од дана биланса.

Краткорочна потраживања од купаца мере се по вредности из оригиналне фактуре.

Ако се вредност у фактури исказује у иностранској валути, прерачунава се у извештајну валуту по средњем курсу важећем на дан трансакције.

Промене девизног курса од датума трансакције до датума наплате потраживања исказују се као курсне разлике у корист прихода или на терет расхода.

Потраживања исказана у страниј валути на дан биланса прерачунавају се према важећем средњем курсу, а курсне разлике признају се као приход или расход периода.

Индириктан отпис, односно исправка вредности потраживања од купаца на терет расхода периода преко рачуна исправке вредности врши се код потраживања од купаца, а у складу са законом прописаним роком од доспећа фактуре за наплату, уз процену наплативости сваког појединачног потраживања. Одлуку о индириктном отпису, односно исправци вредности потраживања од купаца преко рачуна исправке вредности на предлог комисије за попис потраживања и краткорочних пласмана доноси Надзорни одбор Друштва. Директан отпис потраживања од купаца на терет расхода периода врши се уколико је ненаплативост извесна и документована – предузеће није успело судским путем да изврши њихову наплату и потраживање је претходно било укључено у приходе предузећа. Одлуку о директном отпису потраживања од купаца доноси Надзорни одбор Друштва на предлог комисије за попис потраживања и краткорочних пласмана и/или на основу годишњег извештаја ЕУРОКОНТРОЛ-а. Обрачун и наплата услуга обезбеђења ваздушног саобраћаја у ваздушном простору Републике Србије – Области информисања у лету Београд (FIR Београд), врши се у складу с важећим прописима и висином накнаде за коришћење услуга обезбеђења ваздушног саобраћаја у области терминалних контрола летења.

6.4.2.7. Готовина и готовински еквиваленти

Готовински еквиваленти и готовина чине део обртне (текуће) имовине правног лица, која се процењује по номиналној, односно фер вредности у складу с МРС 39 – Финансијски инструменти: признавање и одмеравање, као и с другим релевантним стандардима (МРС 32 – Финансијски инструменти: обелодањивање и презентација и МРС 7 – Извештај о токовима готовине).

Готовина и готовински еквиваленти обухватају: новац у благајни, депозите по виђењу код банака, друга краткорочна високоликвидна улагања с првобитним роком доспећа до три месеца или краће (чекови и менице примљене на наплату, текућа улагања у хартије од вредности) и прекорачења по текућем рачуну. Прекорачења по текућем рачуну укључена су у обавезе по кредитима у оквиру текућих обавеза у билансу стања.

6.4.2.8. Ванбилансна средства и обавезе

Ванбилансна средства/обавезе обухватају евиденцију за:

- примљене гаранције, дате гаранције, контрагаранције и обавезе по том основу.

6.4.2.9. Основни капитал

Основни капитал настаје приликом оснивања друштва по основу улога оснивача у Друштво. Оснивачи Друштва су Република Србија (92%) и Црна Гора (8%).

Иницијално, основни капитал се исказује у висини процењеног улога у Друштво (односно чине га уплаћени капитал и уписани неуплаћени капитал).

Промене на основном капиталу врше се искључиво према правилима прописаним Законом о привредним друштвима, а све промене на основном капиталу региструју се код одговарајућег регистра.

Основни капитал исказан у динарима се не мења према променама курса ЕУР-а, иако је у Регистру вредност у еврима.

6.4.2.10. Резерве

Друштво има резерву формирану из нераспређене добити док резерва не достигне најмање 20% основног капитала, што је регулисано Уговором о потврђивању континуитета

пружања услуга у ваздушној пловидби у просторима Србије и Црне Горе.

6.4.2.11. Ревалоризационе резерве

Ревалоризационим резервама обухваћени су позитивни ефекти промена поштене (фер) вредности некретнина, постројења, опреме, нематеријалних улагања и других финансијских инструмената. Према МРС 16 и МРС 38, када се увећа књиговодствена вредност неког средства услед ревалоризације, позитиван ефекат ревалоризације исказује се у корист сопственог капитала као ревалоризациона резерва. Смањење ревалоризационе резерве јавља се по основу негативне ревалоризације средства за која је претходно формирана ревалоризациона резерва. Негативан ефекат ревалоризације у случају реализације (отуђење и расходовање средстава) јавља се уколико је по основу конкретног средства била исказана ревалоризациона резерва.

6.4.2.12. Нераспоређени добитак

Нераспоређени добитак се евидентира као нераспоређени добитак ранијих година и нераспоређени добитак текуће године. На рачуну Нераспоређени добитак ранијих година исказује се кумулирани нераспоређени добитак ранијих година, као и ефекат по основу промене рачуноводствене политике и исправке значајне материјалне грешке у складу с МРС 8 и усвојеним рачуноводственим политикама. Нераспоређени добитак текуће године настаје преносом резултата текуће године на рачун нераспоређеног добитка. Реализоване ревалоризационе резерве преносе се на Нераспоређени добитак текуће године преко Биланса стања.

6.4.2.13. Резервисања

Дугорочна резервисања обухватају резервисања у гарантном року, резервисања за задржане кауције и депозите, резервисања за трошкове реструктурирања предузећа, резервисања у вези с примањима запослених (МРС

19 – Накнаде запосленима) и остала дугорочна резервисања за покриће обавеза (правних или стварних) насталих као резултат прошлих догађаја, а за које је вероватно да ће изазвати одлив ресурса који садрже економске користи, ради њиховог измиривања и које се могу поуздано проценити (на пример, спорови у току), као и резервисања за издате гаранције и друга јемства.

Дугорочна резервисања за трошкове и ризике прате се по врстама, а она се смањују, односно укидају у корист прихода.

Резервисања се не признају за будуће пословне губитке.

Резервисања се разликују од других обавеза, као што су, на пример, обавезе према добављачима и обрачунате обавезе, јер је у вези с њима присутна неизвесност у погледу рока настанка или износа будућих издатака који су потребни за измирење.

Резервисања се мере у износу који је признат као резервисање и он представља најбољу процену издатка који је потребан за измирење садашње обавезе на дан биланса стања.

Резервисања се испитују на дан сваког биланса стања и коригују тако да одражавају најбољу садашњу процену. Ако више није вероватно да ће одлив ресурса који представља економске користи бити потребан за измирење обавеза, резервисање се укида.

Резервисање је обавеза (законска или изведена) која постоји на дан биланса, али има неизвештан рок доспећа и износ.

Друштво на рачуну Резервисања за накнаде и друге бенифиције запослених исказује дугорочна резервисања по основу бенефиција (отпремнине и јубиларне награде) која се исплаћују у складу с правима стеченим током запослења и након његовог престанка, а у складу с МРС 19 – Примања запослених. Према МРС 19, исплате по основу отпремнина и јубиларних награда не терете период у којем

је извршена исплата запосленима, већ врши укалкулисавање од датума запослења до датума када се врши исплата по основу стеченог права. По овом основу Друштво резервише средства према процени овлашћеног актуара.

6.4.2.14. Обавезе

Обавезама се сматрају:

- дугорочне обавезе (обавезе према повезаним правним лицима и правним лицима с узајмним учешћем, дугорочни кредити, обавезе по дугорочним хартијама од вредности и остале дугорочне обавезе). Дугорочне обавезе доспевају у року дужем од годину дана од дана настанка, односно од дана биланса, а признају се и вреднују у складу с МРС 39 – Финансијски инструменти: признавање и одмеравање, као и у складу с другим релевантним МРС. Друштво има формирану дугорочну обавезу по основу дугорочних кредита у иностранству. При признавању дугорочних обавеза по основу кредита Друштво се руководило смерницама МРС 23 – Трошкови позајмљивања. Расходи камата и други трошкови позајмљивања, који се непосредно могу приписати стицању, изградњи или изради квалификованог средства, морају се капитализовати (приписати) набавној вредности (цени коштања) средства. Период капитализације је период од почетка улагања у средство које се квалификује (почетак капитализације) до момента када су суштински завршене све активности неопходне да би се средство припремило за планирану употребу или продају (престанак капитализације). Трошкови позајмљивања настали пре и после периода капитализације, без обзира на то да ли су настали по основу наменских или ненаменских позајмица за стицање конкретног средства, признају се као расход периода. Према параграфу 23 МРС 23, капитализација трошкова позајмљивања обуставља се током продужених периода у којима је прекинут активан развој. Трошкови по-

зајмљивања настали током продуженог периода у ком су прекинуте активности неопходне за припрему средства за планирану употребу или продају не могу да се капитализују, већ се приказују као расход периода (нпр. привремено одустајање од изградње започетог грађевинског објекта). С обзиром на то да се кредит евидентира у инострану валути, на дан биланса обавеза се своди на средњи курс валуте и по том основу настају и књиже се позитивне и негативне курсне разлике;

- краткорочне финансијске обавезе (обавезе према повезаним правним лицима и правним лицима с узајмним учешћем, краткорочни кредити и остале краткорочне финансијске обавезе). Друштво је раније евидентирану обавезу према Директорату цивилног ваздухопловства Републике Србије по основу потписаног Протокола ТОР04 број 184/9 од 20. 8. 2007. године оприходовало, а на основу Споразума о престанку важења Протокола о узајамним потраживањима за 2007. годину између Агенције за контролу летења Србије и Црне Горе д.о.о. и Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије, 01-580/2 од 28. 9. 2017. године;
- краткорочне обавезе из пословања (добављачи и остале обавезе из пословања). Друштво је евидентирало све обавезе према домаћим и иностраним добављачима;
- остале краткорочне обавезе (обавезе по основу зарада и накнада зарада, обавезе према члановима Надзорног одбора и Скупштине друштва, обавезе према физичким лицима за накнаде по уговорима) и
- обавезе за порез на додату вредност.

Краткорочним обавезама сматрају се обавезе које доспевају у року од годину дана од дана састављања финансијских извештаја.

Обавеза је свака уговорена обавеза:

- а) предаје готовине или другог финансијског средства другом предузећу или

- б) размене финансијских инструмената с другим предузећем под потенцијално неповољним условима.

Приликом почетног признавања Друштво мери финансијску обавезу по њеној набавној вредности, која представља поштenu вредност надокнаде која је примљена за њу. Трансакциони трошкови укључују се у почетно мерење свих финансијских обавеза.

Обавезе у иностраној валути, као и обавезе с валутном клаузулом процењују се на дан састављања финансијских извештаја по средњем курсу стране валуте. Разлике које се том приликом обрачунавају обухватају се као расход или приход периода.

Обавезе се по основу закона, ванпарнично поравнања и слично смањују директним отписивањем.

6.4.2.15. Текући и одложени порез на добит

Трошкови пореза за период обухватају текући и одложени порез. Порез се признаје у билансу успеха, осим до висине која се односи на ставку које су директно признате у капиталу. У том случају порез се такође признаје у капиталу.

Текући порез на добит обрачунава се на датум биланса стања на основу важеће законске пореске регулативе Републике Србије, где Друштво послује и остварује опорезиву добит. Руководство периодично процењује ставке садржане у пореској пријави са становишта околности у којима примењива пореска регулатива подлеже тумачењу, и врши резервисање, ако је примерено, а на основу износа за које се очекује да ће бити плаћен пореским органима.

Одложени порез на добит се укалкулише у пун износ коришћењем методе обавеза за привремене разлике које настану између пореске основице средстава и обавеза и њихових књиговодствених износа у финансијским

извештајима. Међутим, уколико одложени порез на добит, под условом да није рачуноводствено обухваћен, проистекне из иницијалног признавања средства или обавезе у некој другој трансакцији, осим пословне комбинације која у тренутку трансакције не утиче ни на рачуноводствену, ни на опорезиву добит или губитак, он се рачуноводствено не обухвата. Одложени порез на добит се одмерава према пореским стопама (и закону) које су на снази до датума биланса стања и за које се очекује да ће бити примењене у периоду у ком ће се одложена пореска средства реализовати или одложене пореске обавезе измирити.

Одложено пореско средство се признаје до износа за који је вероватно да ће будућа добит за опорезивање бити расположива и да ће се привремене разлике измирити на терет те добити.

6.4.2.16. Приходи и расходи

Приходи обухватају приходе од уобичајених активности Друштва и добитке. Приходи од уобичајених активности су приходи од пружања услуга у ваздушном саобраћају, приходи од вршења услуге калибраже, школовања пилота и контролора, приходи од субвенција, дотација, компензација и повраћаја дажбина по основу продаје услуга и други приходи који су обрачунати у књиговодственој исправи, независно од времена наплате.

Добици представљају друге ставке које задовољавају дефиницију прихода и могу, али не морају да проистекну из уобичајених активности Друштва. Добици представљају повећање економских користи и као такви по природи нису различити од прихода. Добици обухватају добитке проистекле из продаје дугорочних средстава, нереализоване добитке; на пример, оне што резултирају из пораста исказане вредности дугорочних средстава. Добици се признају на нето основи након умањења за одговарајуће расходе.

Различите врсте средстава могу да буду примљене или увећане преко прихода, примери обухватају готовину, потраживања и робу и услуге које су примљене у замену за испоручене производе и услуге. Приходи такође могу настати из измирења обавезе по основу отплате преосталог дуга.

Друштво признаје приход када се износ прихода може поуздано измерити, када је вероватно да ће у будућности Друштво имати економске користи и када су испуњени посебни критеријуми за сваку од активности. Износ прихода се не сматра поуздано мерљивим све док се не реше све потенцијалне обавезе које могу настати у вези с продајом. Своје процене Друштво заснива на резултатима из претходног пословања узимајући у обзир тип купца, врсту трансакције и специфичности сваког посла.

Приход од уговора са фиксном ценом (за пружање услуга школовања контролора, пилота и услуга калибраже) признаје се по методу степена завршености. Приходи од услуга исказани су сразмерно степену завршености услуге на дан билансирања.

Приход од камата се признаје на временски пропорционалној основи.

Приходи по основу ефеката валутне клаузуле обухватају позитиван ефекат уговорене ревалоризације и валутне клаузуле.

Друштво на рачуну 692 евидентира Приходе по основу исправки грешака из ранијих година које нису материјално значајне. На датум билансирања (31. 12) пословни догађаји евидентирани на рачуну 692 рекласификују се у корист рачуна нераспоређене добити уколико представљају материјално значајну грешку.

Укупне пословне расходе чине: трошкови материјала, трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи, трошкови амортизације и резервисања, трошкови производних услуга и нематеријални трошкови независно од момента плаћања.

Издаци за рекламу, пропаганду и репрезентацију морају да буду веродостојни, односно документовани, да су настали и да су плаћени. Као издаци за репрезентацију могу да се признају веродостојно документовани трошкови по следећим основама: угоститељске услуге за пословне партнере ради закључења и реализације уговора или другог облика пословне сарадње, давање производа пословним партнерима, угоститељске услуге поводом прослава јубилеја и слично.

Друштво на рачуну 592 евидентира Расходе по основу исправки грешака из ранијих година које нису материјално значајне. На датум билансирања (31. 12) пословни догађаји евидентирани на рачуну 592 рекласификују се на терет рачуна нераспоређене добити уколико представљају материјално значајну грешку.

Губици представљају друге ставке које задовољавају дефиницију расхода и могу, али не морају да проистекну из уобичајених активности Друштва. Губици представљају смањење економских користи и као такви нису по својој природи различити од других расхода.

Губици обухватају на пример оне који су последица катастрофа, као што су пожар и поплава, али и оне који су произашли из продаје дугорочних средстава. Дефиниција расхода такође обухвата нереализоване губитке, на пример оне произашле из ефеката пораста курса стране валуте у вези са задуживањем у тој валути. Када се губици признају у билансу успеха, приказују се посебно због тога што је сазнање о њима корисно при доношењу економских одлука. Губици се обично приказују на нето основи након умањења за одговарајуће приходе.

6.4.2.17. Камате и други трошкови позајмљивања

Камате и остали трошкови позајмљивања Друштва обухватају се у складу с МРС 23 – Трошкови позајмљивања.

Расходи камата и други трошкови позајмљивања који се непосредно могу приписати стицању, изградњи или изради квалификованог средства морају се капитализовати (приписати) набавној вредности (цени коштања) средства.

Трошкови позајмљивања настали током продуженог периода у ком су прекинуте активности неопходне за припрему средства за планирану употребу или продају не могу да се капитализују, већ се приказују као расход периода (нпр. привремено одустајање од изградње започетог грађевинског објекта).

6.4.2.18. Накнадно установљене грешке

Накнадно установљене материјално значајне грешке исправљају се преко рачуна нераспоређене добити из ранијих година, односно нераспоређеног губитка ранијих година на начин утврђен на основу MPC 8 – Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке.

Материјално значајном грешком сматра се грешка која је у појединачном износу или у кумулативном износу с осталим грешкама већа од 3% укупних прихода.

Накнадно установљене грешке које нису материјално значајне исправљају се на терет расхода, односно у корист прихода периода у ком су идентификоване.

6.4.2.19. Функционална валута и валута приказивања

Функционална валута и валута приказивања Друштва у складу са MPC 21 Ефекти промена девизних курсева је динар.

6.4.3. Управљање финансијским ризиком

6.4.3.1. Фактори финансијског ризика

Пословање Друштва изложено је различитим финансијским ризицима: тржишни ризик (који обухвата ризик од промена курсева страних валута, ризик од промене фер вредности каматне стопе, каматни ризик готовинског тока, ризик од промене цена), кредитни ризик, ризик ликвидности и ризик токова готовине. Управљање ризицима у Друштву је усмерено на настојање да се у ситуацији непредвидивости финансијских тржишта потенцијални негативни утицаји на финансијско пословање Друштва сведу на минимум. Друштво користи изведене финансијске инструменте да би се заштитило од неких облика ризика.

Ризицима управља руководство Друштва у складу с препорукама Надзорног одбора. Руководство Друштва идентификује и процењује финансијске ризике и дефинише начине заштите од ризика у сарадњи с пословним јединицама Друштва.

Руководство Друштва правовремено и прецизно доноси своје пословне одлуке и тиме се штити од кредитног и тржишног ризика.

6.4.3.2. Циљеви управљања финансијским ризицима

Финансијски ризици обухватају:

- тржишни ризик (девизни и каматни);
- кредитни ризик и
- ризик ликвидности.

Финансијски ризици се сагледавају на временској основи и превасходно се избегавају смањењем изложености Друштва овим ризицима. Друштво не користи никакве финансијске инструменте да би избегло утицај финансијских ризика на пословање зато што такви инструменти нису у широкој употреби,

нити постоји организовано тржиште таквих инструмената у Републици Србији.

6.4.3.2.1. Тржишни ризик (девизни и каматни)

У свом пословању Друштво је изложено финансијским ризицима од промена курса страних валута (Друштво послује у међународним оквирима) и промена каматних стопа. Ризик проистиче из будућих трговинских трансакција, признатих средстава и обавеза и нето улагања у инострану пословања. Ризик од промене курса страних

валута настаје када су будуће трансакције и призната средства и обавезе исказани у валути која није функционална валута Друштва.

Изложеност тржишном ризику сагледава се путем анализе сензитивности. Није било значајнијих промена у изложености Друштва тржишном ризику, нити у начину на који Друштво управља тим ризиком или га мери.

Друштво има обавезу да своју укупну изложеност ризику од промена курса страних валута заштити доношењем правилних и правовремених одлука.

Категорије финансијских инструмената

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2017.	31. децембар 2016.
Финансијска средства		
Потраживања од купаца	1.483.012	1.429.641
Остала потраживања	20,088	161.758
Дати аванси	12,455	540
Готовина и готовински еквиваленти	1.969.208	2.629.516
	3.484.763	4.221.455
Финансијске обавезе		
Дугорочни кредити	874.749	1.453.237
Део дугорочних кредита који доспева до једне године	483.653	795.708
Обавезе према добављачима	471.906	337.188
Остале обавезе и примљени аванси	210.681	168.070
	2.040.989	2.754.203

Основни финансијски инструменти Друштва су готовина и готовински еквиваленти, потраживања, финансијски пласмани који настају директно из пословања Друштва, као и дугорочни и краткорочни зајмови, обавезе према добављачима и остале обавезе чија је основна намена финансирање текућег пословања Друштва. Обавезе према добављачима делимично су измирене током јануара и фебруара 2017. године.

Политика руководства Друштва у погледу управљања ризиком је да заштити између 90% и 100% очекиваних токова готовине (углавном прихода од извршених услуга и трошкова набавке опреме и резервних делова) у свакој од главних валута током наредних 12 месеци.

Процент наплате рутних накнада за услуге пружене иностраним комитентима износио је приближно 99,64%

Процент наплате за терминалне услуге иностраним комитентима износио је приближно 82,96%, а од домаћих комитената приближно 99%.

6.4.3.2.1.1. Девизни ризик

Друштво је изложено девизном ризику првенствено преко готовине и готовинских еквивалената, потраживања од купаца, дугорочних кредита и обавеза према добављачима који су деноминирани у страниј валути. Друштво не користи посебне финансијске инструменте као заштиту од ризика с обзиром на то да у Републици Србији такви инструменти нису уобичајени.

Стабилност економског окружења у којем Друштво послује у великој мери зависи од мера Владе у привреди, укључујући ту и успостављање одговарајућег правног и законодавног оквира.

Друштво је осетљиво на промене девизног курса евра (EUR) и америчког долара (USD). Финансијска средства су структурално претежно састављена од ненаплаћених потраживања од купаца (највећим делом се односи

на дуговања иностраних компанија) и од готовине и готовинских еквивалената (девизни рачун). Обавезе се састоје од дугорочних кредита и обавеза према добављачима. Дугорочни кредити се евидентирају у страниј валути, док се обавезе према добављачима за опрему и резервне делове евидентирају у страниј валути, а обавезе према добављачима за фиксне месечне обавезе (струја, птт, гориво итд.) евидентирају се у домаћој валути. Наведена средства и обавезе курсирају се на дан 31. 12. текуће године и по том основу се књиже курсне разлике. Резултат пословања једним делом зависи од финансијских прихода и расхода. Процент учешћа позитивних курсних разлика у укупним приходима у 2017. години износио је 1,73% (2016. године 0,99%).

Процент учешћа негативних курсних разлика у укупним расходима у 2017. години износио је 2,14% (2016. године 0,91%).

Књиговодствена вредност монетарних средстава и обавеза исказаних у страниј валути на датум извештавања у Друштву биле су следеће:

	Средства у 000 динара		Обавезе у 000 динара	
	31. децембар 2017.	31. децембар 2016.	31. децембар 2017.	31. децембар 2016.
EUR	4.733.823	5.180.822	1.779.712	2.248.946
CAD				
USD	31	422	346	
GBP	200	410	38	
CHF	161	184		
	4.734.215	5.181.838	1.780.96	2.248.946

6.4.3.2.1.2. Каматни ризик

Друштво је изложено ризику од промене каматних стопа на обавезе код којих је каматна стопа варијабилна. Овај ризик зависи од финансијског тржишта, те Друштво нема на

располагању инструменте којим би ублажило његов утицај.

Књиговодствена вредност финансијских средстава и обавеза на крају посматраног периода дата је у следећем прегледу:

	У 000 динара	
	31. децембар 2017.	31. децембар 2016.
Финансијска средства		
<i>Некаматносна</i>		
Потраживања од купаца	1.483.012	1.429.641
Остала потраживања	20.088	161.758
Дати аванси	12.455	540
Готовина и готовински еквиваленти	1.969.208	2.629.516
	3.484.763	4.221.455
Финансијске обавезе		
<i>Некаматносне</i>		
Обавезе према добављачима	471.906	337.188
Дугорочна резервисања за накнаде и друге бенифиције запослених	818.786	743.857
Остале обавезе и примљени аванси	689.679	708.027
<i>Фиксна каматна стопа (EIB)</i>		
Дугорочни кредити	874.749	1.453.237
Део дугорочних кредита који доспева до једне године	483.653	485.954
<i>Варијабилна каматна стопа (EBRD)</i>		
Дугорочни кредити		
Део дугорочних кредита који доспева до једне године		309.754
	3.338.773	4.038.017

6.4.3.2.2. Кредитни ризик

Кредити дати по променљивим каматним стопама излажу Друштво каматном ризику новчаног тока. Кредити дати по фиксним каматним стопама излажу Друштво ризику од промене фер вредности кредитних стопа. Током 2016. и 2017. године кредити Друштва са фиксном и променљивим каматним стопама били су изражени у инострану валути.

Анализе осетљивости показале су да промене каматних стопа по кредиту од EBRD не доводе Друштво у каматни ризик. Повећање или смањење од 1% представља процену реално могуће промене у каматним стопама, а коју је направило руководство. Закључак је да та промена не би битно утицала на финансијски резултат Друштва.

6.4.3.2.2.1 Рацио задужености

Друштво има мању обавезу по кредитима од износа готовине и готовинских еквивалената (1.358.402 и 1.969.208 хиљада динара) и друштво има рацио задужености који се може приказати на два начина:

1. позајмљени извори/укупни извори $\times 100 = 2.519.987/18.081.445 \times 100 = 13,94\%$;
2. дугорочни кредити/капитал + дугорочне обавезе $\times 100 = 1.358.402/15.507.196 \times 100 = 8,76\%$.

Први се користи да покаже учешће позајмљених извора у укупним изворима и допринос позајмљеног капитала финансирању активе. На основу показатеља задужености (рацио задужености) види се да је у сваком динару расположивих извора Друштва садржано 0,1394 динара туђих извора (апсолутно), односно да задуженост предузећа износи 13,94% укупних извора финансирања (релативно). То значи да на расположиву имовину предузећа повериоци полажу право у висини степена задужености.

Други рацио се користи да покаже учешће дугорочног позајмљеног капитала у укупном дугорочном капиталу (сопственом и позајмљеном), што је у тесној вези са степеном рентабилности и брзином ослобађања капитала путем отписа (амортизација). Дугорочни кредити у укупним дугорочним изворима учествују с 8,76%. Високо учешће обавеза у укупном капиталу и дугорочних обавеза у основном капиталу прихватљиви су и неће угрозити сигурност и ликвидност јер је ниво расположивих готовинских еквивалената висок.

Друштво нема средства заложена ради обезбеђења кредита.

Друштво је 2005. године закључило споразуме о финансирању набавке опреме, услуга и радова за модернизацију система контроле летења с Европском банком за обнову и развој (EBRD) и Европском инвестиционом банком (EIB). За наведене споразуме контрагаранције су дале

Влада Републике Србије и Влада Црне Горе, а гаранцију Државна заједница Србије и Црне Горе. Такође, овлашћени представници Републике Србије и Црне Горе су потписали (с наведеним банкама) споразуме о подршци Пројекту (*Project Support Agreement*) који подразумевају да оснивачи омогуће несметано вршење функције и обављање делатности Друштва, као и планирану реализацију Пројекта.

6.4.3.2.3. Ризик ликвидности

Ликвидност се дефинише као способност предузећа да извршава новчане обавезе у пуном износу и на време, а да при томе очува потребан обим и структуру обртних средстава за обављање текућег пословања и кредитни бонитет. Одржавање платежне способности (ликвидности) превасходно је захтев који су Друштву наметнули повериоци (кредитори), односно правни систем.

Ликвидност представља покривеност краткорочних обавеза обртним средствима.

Руководство Друштва је одржавало ликвидност пословања адекватним финансирањем реалног дела обртних средстава (залиха) дугорочним капиталом и водећи рачуна да номинална актива (потраживања + готовина) увек буде финансирана краткорочним обавезама под условом једнаке брзине обртања, што значи под условом да је брзина доспевања краткорочних обавеза одговарала брзини наплате потраживања.

Опрезно управљање ризиком ликвидности подразумева одржавање довољног износа готовине као и обезбеђење адекватних извора финансирања путем одговарајућег износа кредитних обавеза.

7

**ИЗВЕШТАЈ
НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА**

Broj: 129/18

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA
Udeležarima "Kontrole letenja Srbije i Crne Gore SMATSA" d.o.o., Beograd
Izveštaj o finansijskim izveštajima

Izvršili smo reviziju priloženih godišnjih finansijskih izveštaja "Kontrole letenja Srbije i Crne Gore SMATSA" d.o.o., Beograd (dalje u tekstu i: Društvo), koji uključuju bilans stanja na dan 31. decembra 2017. godine, bilans uspeha, izveštaj o ostalom rezultatu, izveštaj o promenama na kapitalu i izveštaj o tokovima gotovine za godinu završenu na taj dan, kao i napomene uz finansijske izveštaje koje uključuju pregled značajnih računovodstvenih politika i druge objašnjavajuće informacije.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izveštaje

Rukovodstvo je odgovorno za pripremu i fer prezentaciju ovih finansijskih izveštaja u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Republici Srbiji, kao i za ustrojanje neophodnih internih kontrola koje omogućuju pripremu finansijskih izveštaja koji ne sadrže greške, bilo namerne ili slučajne.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o ovim finansijskim izveštajima na osnovu svoje revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da radimo u skladu sa etičkim zahtevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj meri, uverimo da finansijski izveštaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i obelodanjavanjima datim u finansijskim izveštajima. Izbor postupaka je zasnovan na revizorskom prosuđivanju, uključujući procenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izveštajima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške. Prilikom procene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izveštaja, u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola pravnog lica. Revizija takođe, uključuje ocenu primenjenih računovodstvenih politika i značajnih procena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocenu opšte prezentacije finansijskih izveštaja.

Smatramo da su pribavljeni revizijski dokazi dovoljni i odgovarajući da obezbede osnovu za naše revizorsko mišljenje.

Mišljenje

Po našem mišljenju, godišnji finansijski izveštaji istinito i objektivno po svim materijalno značajnim pitanjima, prikazuju finansijsko stanje "Kontrole letenja Srbije i Crne Gore SMATSA" d.o.o., Beograd na dan 31. decembra 2017. godine, kao i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za poslovnu godinu završenu na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Republici Srbiji i računovodstvenim politikama obelodanjenim u napomenama uz finansijske izveštaje.

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Udružarima "Kontrola letnja Srbije i Crne Gore SMATSA" d.o.o., Beograd - Nastavak

Izveštaj o ostalim regulatornim zahtevima

U skladu sa zahtevima koji proizilaze iz člana 30. Zakona o reviziji („Sl. glasnik RS“ br. 62/2013) izvršili smo proveru usklađenosti godišnjeg izveštaja o poslovanju sa godišnjim finansijskim izveštajima Društva. *Rukovodstvo Društva je odgovorno za sastavljanje godišnjeg izveštaja o poslovanju u skladu sa važećom zakonskom regulativom. Nala odgovornost je da sprovođenjem revizorskih postupaka u skladu sa Međunarodnim standardom revizije 720 - Odgovornost revizora u vezi sa ostalim informacijama u dokumentima koji sadrže finansijske izveštaje koji su bili predmet revizije, iznesena svoj zaključak u vezi sa usklađenosti izveštaja o poslovanju sa finansijskim izveštajima Društva.*

Na bazi sprovedenih revizorskih postupaka nismo uočili materijalno značajne nekonzistentnosti, koje bi ukazivale da godišnji izveštaj o poslovanju za 2017. godinu nije usklađen sa godišnjim finansijskim izveštajima Društva za istu poslovnu godinu.

U Beogradu, 31. maja 2018. godine

„MOORE STEPHENS
Revizija i Računovodstvo“ d.o.o., Beograd
Nelinda Karanjac Nikolić
Licencirani ovlašćeni revizor

„MOORE STEPHENS
Revizija i Računovodstvo“ d.o.o., Beograd
Bogoljub Aleksić
Direktor

ОЗНАКЕ И СКРАЋЕНИЦЕ

ACS	Area Control Surveillance (Надзорна обласна контрола)
ADI	Aerodrome Control Instrument (Инструментална аеродромска контрола)
ADQ	Aeronautical Data Quality (Квалитет ваздухопловних података)
AFIS	Aerodrome Flight Information Services (Аеродромско информисање у лету)
AIP	Aeronautical Information Publication (Зборник ваздухопловних информација)
AIR	Air Control (Контрола у ваздуху)
AIRAC	Aeronautical Information Regulation And Control (Регулатива и контрола ваздухопловног информисања)
AIS	Aeronautical Information Services (Услуге ваздухопловног информисања)
AMC	ATS Messaging Management Center (Центар за управљање порукама у ваздушном саобраћају)
AMHS	Aeronautical Message Handling System (Систем за управљање ваздухопловним порукама)
ANS	Air Navigation Services (Услуге у ваздушној пловидби)
ANSP	Air Navigation Services Provider (Пружалац услуга у ваздушној пловидби)
APCH	Approach (Прилажење)
APP	Approach Control (Прилазна контрола летења)
ARTAS	ATM Surveillance Tracker And Server (Надзор примаоца и сервер)
ASMT	Automatic safety monitoring tool (Алатка за аутоматско праћење безбедности)
ATC	Air Traffic Control (Контрола летења)
ATFM	Air Traffic Flow Management (Управљање протоком ваздушног саобраћаја)

ATM	Air Traffic Management (Управљање ваздушним саобраћајем)
ATS	Air Traffic Services (Услуге у ваздушном саобраћају)
BHANSA	Bosnia and Herzegovina Air Navigation Service Agency (Агенција за пружање услуга у зрачној пловидби Босне и Херцеговине)
BSO	Basic Strategic Objective (Основни циљ)
C-ATCC	Contingency Air Traffic Control Center (Центар контроле летења за непредвиђене ситуације)
CAT	Category (Категорија)
CCL	Croatia Control (Хрватска контрола зрачне пловидбе)
CDA	Continuous Decision Approach (Прилажење уз стално снижавање)
CIMACT	Civil Military ATM Co-ordination Tool (Програм за војно-цивилно координисање ваздушног простора)
CISM	Critical Incident Stress Management (Управљање стресом у критичним ситуацијама)
CNS	Communication, Navigation and Surveillance (Услуге комуникације, навигације и надзора)
COOPANS	An international partnership between the air navigation service providers of Austria, Croatia, Denmark, Ireland and Sweden (Заједничко партнерство између провајдера услуга у ваздушној пловидби – Аустрија, Хрватска, Данска, Ирска и Шведска)
CRCO	Central Route Charges Office (Централни биро за наплату рутних накнада)
CS	Centralised Services (Централизовани сервиси)
DAP	Directory Access Protocol (Протокол за приступ централном директоријуму)
DC	Direct Current (Директна струја)
DCT	Direct (in relation to flight plan clearances and type of approach) – Директно (односи се на одобрење плана лета и врсте прилаза)
DEA	Direct Electronic Access (Директан електронски приступ)
DME	Distance Measuring Equipment (Уређај за мерење одстојања)
DPS	Data Processing System (Систем за обраду података лета)
DVOR	Doppler VOR (Доплер VOR)
EAD	European AIS Database (Европска AIS база података)
EAIMS	European ATM Information Management Service (Европски сервис за менаџмент ATM информација)
EASA	European Aviation Safety Agency (Европска агенција за безбедност у ваздушном саобраћају)
EDS	European Directory Service (Европски сервис повезивања на централни директоријум)

EGAFOR	Electronic General Aviation Forecast (Међународни пројекат за развој новог продукта прогнозе и упозорења за летове опште авијације на малим висинама)
EMS	Environmental Management System (Систем заштите животне средине)
ENV	Environment (Заштита животне средине)
ESARR	Eurocontrol Safety Regulatory Requirements (Регулаторно-безбедносни захтеви Евроконтрола)
EUROCONTROL	European Agency for the Safety of Air Navigation (Европска организација за безбедност ваздушне пловидбе)
FAB	Fast Airport Builder (Апликација која се користи за креирање аеродрома и припадајуће инфраструктуре)
FAMUS	Future ATM Modernisation and Upgrade System (Пројекат модернизације и унапређења система управљања ваздушним саобраћајем)
FASOS	Fallback/contingency system for en-route, approach and tower for Belgrade and Podgorica (Резервни систем за непредвиђене ситуације за обласну, прилазну и аеродромску контролу летења Београд и Подгорица)
FHA	Functional Hazard Assessment (Процена функционалних опасности)
FIR	Flight Information Region (Област информисања у лету)
FL	Flight level (Ниво лета)
FRA	Free Route Airspace (Простор слободног планирања рута)
GMC	Ground Movement Control (Контрола кретања на земљи)
ICAO	International Civil Aviation Organization (Међународна организација цивилног ваздухопловства)
IFR	Instrument flight rules (Правила инструменталног летења)
ILS	Instrument Landing System (Систем за инструментално слетање)
INEA	Innovation and Networks Executive Agency (Извршна агенција за иновације и мреже)
INO	International NOTAM Operations (Међународне NOTAM операције)
IP	Internet Protocol (Интернет протокол)
ISO	International Organization for Standardization (Међународна организација за стандардизацију)
ITS	Information, Technology and Security Sector (Сектор за информационе технологије и обезбеђивање)
LARA	Local and sub-Regional Airspace Management Support System (Локални и субрегионални систем подршке за управљање ваздушним простором)
LLZ	Localizer (Локалајзер)
LSSIP	Local Single Sky Implementation (Имплементација Јединственог европског неба)
LYBE	Belgrade Airport (Аеродром Београд)

LYBT	Batajnica Airport (Аеродром Батајница)
LYKV	Kraljevo Airport (Аеродром Краљево)
LYNI	Nis Airport (Аеродром Ниш)
LYPG	Podgorica Airport (Аеродром Подгорица)
LYTV	Tivat Airport (Аеродром Тиват)
LYUZ	Uzice Airport (Аеродром Ужице/Поникве)
LYVR	Vrsac Airport (Аеродром Вршац)
MCC	Multi Crew Coordination (Дозвола пилота авиона с вишечланом посадом)
MET	Aeronautical Meteorological Services (Ваздухопловне метеоролошке услуге)
MTBO	Mean Time Between Outages (Средње време између отказа)
MTOW	Maximum take of weight (Максимална тежина ваздухоплова при полетању)
NM	Network Manager (Менаџер мреже)
NOTAM	A Notice to Airmen (Хитна значајна обавештења за летачко особље)
PBN	Performance-based navigation (Навигација заснована на перформансама)
PENS	Pan-European Network Services (Паневропска мрежа сервиса)
PPL	Private Pilot Licence (Дозвола приватног пилота авиона)
PreOJT	Pre -On the Job Training (Обука која претходи обуци на радном месту)
PSR	Primary Surveillance Radar (Примарни надзорни радар)
RAT	Risk Analysis Tool (Алат за управљање ризиком)
RMCDE	Radar Message Conversion and Distribution Equipment (Радарска конверзија порука и дистрибуција опреме)
RNAV	Area navigation (Просторна навигација)
RNP	Required navigation performance (Захтеване карактеристике система навигације)
SAA	SMATSA Aviation Academy (SMATSA Ваздухопловна академија)
SAF	Safety (Одељење за безбедност ваздушног саобраћаја)
SARP(S)	Standards and recommended practices ICAO (Стандарди и препоруке)
SDDS	Surveillance Data Distribution System (Систем за дистрибуцију надзорних података)
SEAFRA	South East Axis Free Route Airspace (Концепт слободног планирања рута на југоисточној оси)
SECSI FRA	South East Common Sky Initiative Free Route Airspace (Иницијатива слободног коришћења рута у заједничком ваздушном простору југоисточне Европе)
SES	Single European Sky (Јединствено европско небо)

SESAR	Single European Sky ATM Research (Иницијатива за модернизацију управљања ваздушним саобраћајем у простору Јединственог европског неба)
SID	Standard instrument departure (Стандардни инструментални одлазак)
SMATSA	Serbia and Montenegro Air Traffic Services SMATSA IIc (Контрола летења Србије и Црне Горе SMATSA доо Београд)
SMS	Safety Management System (Систем управљања безбедношћу)
SSR	Secondary Surveillance Radar (Секундарни надзорни радар)
STAR	Standard instrument arrival (Стандардни инструментални долазак)
SUSAN	SMATSA Upgrade of System for Air Navigation (Пројекат модернизације контроле летења)
TAF	Aerodrome forecast (Прогноза за аеродром)
TMA	Terminal control area (Завршна контролисана област)
UHF	Ultra High Frequency (Ултрависока фреквенција)
UPS	Uninterruptible power supply (Непрекидно напајање)
VCS	Voice Communication System (Систем за гласовну комуникацију)
VDF	Variable frequency drive (Варијабилна фреквенција)
VHF	Very High Frequency (Врло висока фреквенција)
VOR	Very High Frequency Omni-directional Range (Свесмерни радио-фар врло високе фреквенције)
АКЛ	Аеродромска контрола летења
АЦВ	Агенција за цивилно ваздухопловство Црне Горе
ВМО	Ваздухопловно метеоролошко особље
ДЦВ	Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије
ЕЕ	Електро-енергетска
ЗРНС	Земаљска радио-навигациона средства
ОЈ	Организациона јединица
ПСС	Полетно-слетна стаза
КО	Катастарски округ
ТК	Телекомуникације
ТКЦ	Телекомуникациони центар
ЦКЛ	Центар контроле летења

ИНДЕКС ТАБЕЛА, ШЕМА И СЛИКА

9.1. Индекс табела

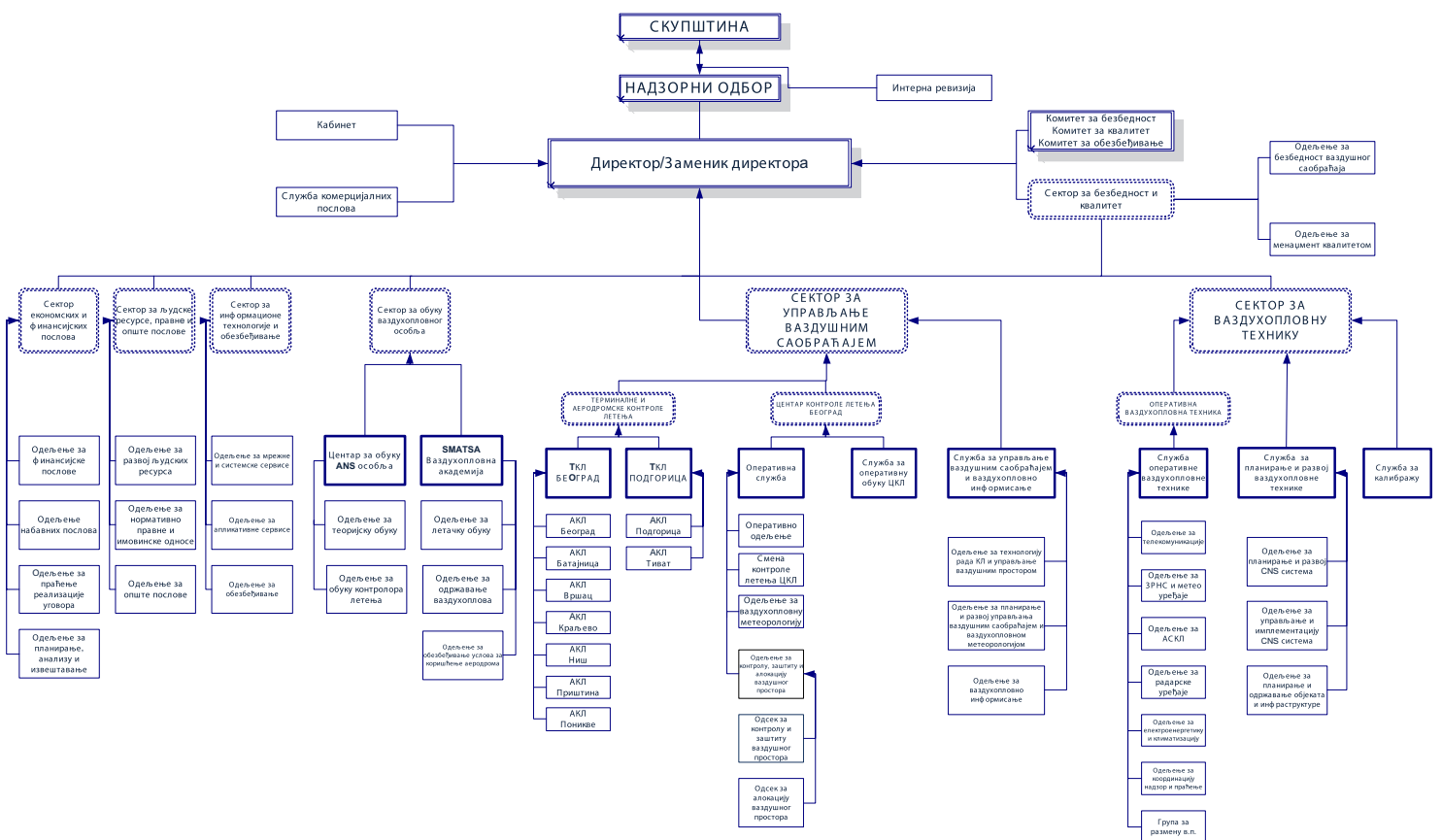
Табела 1. – Флукуације запослених у 2017. години по месецима	9
Табела 2. – Степен реализације обука у оквиру Центра за обуку ANS особља у 2017. години	13
Табела 3. – Обуке у оперативним јединицама контроле летења у 2017. години	14
Табела 4. – Циљане и остварене вредности SMS индикатора по захтеву ДЦВ за 2017. годину	18
Табела 5. – Циљане и остварене вредности SMS индикатора по захтеву АЦВ за 2017. годину	19
Табела 6. – Циљане и остварене вредности индикатора безбедности по захтеву ДЦВ за 2017. годину	20
Табела 7. – Циљане и остварене вредности сигурносних индикатора по захтеву АЦВ за 2017. годину	22
Табела 8. – Вредност индикатора капацитета у 2017. години	24
Табела 9. – Анализа испуњености циљева квалитета за 2017. годину	26
Табела 10. – Додатни показатељи/индикатори успешности у 2017. години	29
Табела 11. – Резултати анкете о задовољству корисника услуга обуке пилота у оквиру SMATSA Ваздухопловне академије у 2017. години	31
Табела 12. – Резултати анкете о задовољству корисника услуга калибраже ЗРНС из ваздуха у 2017. години	32
Табела 13. – Биланс успеха за период од 1. 1. до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)	33
Табела 14. – Биланс стања на дан 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)	37
Табела 15. – Извештај о новчаним токовима у периоду од 1. 1 до 31. 12. 2017. године (у 000 РСД)	43

9.2. Индекс слика

Слика 1. – Територија изнад које SMATSA доо пружа услуге у ваздушној пловидби	4
Слика 2. – Број летова од 2010. до 2017. године	5
Слика 3. – Расподела летова у 2017. години	5
Слика 4. – Вршни дан и вршни сат од 2010. до 2017. године	5
Слика 5. – Учешће појединих типова ваздухоплова у 2017. години	6
Слика 6. – Број полетања и слетања по аеродромима од 2010. до 2017. године	6
Слика 7. – Расподела саобраћаја по аеродромима у 2017. години	6
Слика 8. – Број летова у ваздушном простору надлежности SMATSA доо по земљама полетања/слетања у 2016. и 2017. години	7
Слика 9. – Број сервисних јединица од 2010. до 2017. године	7
Слика 10. – Просечна дужина лета и просечан MTOW у FIR Београд од 2010. до 2017. године	8
Слика 11. – Јединица рутне накнаде у 2017. години	8
Слика 12. – Структура запослених према полу	9
Слика 13. – Структура запослених према квалификационим групама	9
Слика 14. – Старосна структура запослених	9
Слика 15. – Јединица рутне накнаде за зону наплате „Србија – Црна Гора – KFOR” и SMATSA доо у 2017. години	23
Слика 16. – Јединица рутне накнаде за зону наплате „Србија – Црна Гора – KFOR” у 2016. и 2017. години	23
Слика 17. – КЕА – индикатор одступања стварне путање лета у односу на путању по великом кругу у Србији и Црној Гори у 2017. години	25
Слика 18. – КЕР – индикатор одступања путање у последње поднетом плану лета у односу на путању по великом кругу у Србији и Црној Гори у 2017. години	25

ПРИЛОЗИ

10.1. Прилог 1. – Организациона структура SMATSA доо

ЕВРОПСКА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА БЕЗБЕДНОСТ ВАЗДУШНЕ ПЛОВИДБЕ

EUROCONTROL

- Одлуке Проширене Комисије -

ОДЛУКА бр.145

**у вези са утврђивањем јединичних тарифа за период примене који почиње
1. јануара 2017. године**

ПРОШИРЕНА КОМИСИЈА,

узимајући у обзир Међународну конвенцију EUROCONTROL-а везану за сарадњу у
безбедности ваздушне пловидбе, измењену и допуњену у Бриселу 12. фебруара 1981.
године, и посебно њен члан 5.2;

узимајући у обзир мултилатерални уговор везан за рупне накнаде, датиран
12. фебруара 1981. године, и посебно његове чланове 3.2(в) и 6.1(в);

на предлог проширеног Комитета и Привременог савета,

ДОНОСИ СЛЕДЕЋУ ОДЛУКУ:

Једини члан

Јединичне тарифе које се налазе у прилогу ове одлуке су одобрене и ступиће на снагу
1. јануара 2017. године.

У Бриселу, дана 2. децембра 2016. год.

Viktor DOVHAN
Председник Комисије

Јединичне тарифе примјењене од 1. јануара 2017. године

ЗОНА	Општа јединична тарифа у еврима	Примјењени валутни курс 1 евро =
Белгија / Луксембург *	67,53	-
Немачка *	69,43	-
Француска *	67,07	-
Уједињено Краљевство	75,76	0,852665 GBP
Холандија *	66,33	-
Ирска *	29,61	-
Швајцарска	104,39	1,09141 CHF
Португал - Лисабон *	40,19	-
Аустрија *	72,78	-
Континентална Шпанија *	71,76	-
Шпанска Канарска острва *	58,43	-
Португал - Санта Марија *	10,06	-
Грчка *	30,02	-
Турска	28,05	3,32475 TRY
Малта *	18,86	-
Италија *	80,07	-
Кипар *	34,39	-
Мађарска	35,42	308,329 HUF
Норвешка	46,86	9,19212 NOK
Данска	60,54	7,44962 DKK
Словенија *	64,67	-
Румунија	33,63	4,44615 RON
Чешка Република	42,10	27,0014 CZK
Шведска	60,78	9,56566 SEK
Словачка *	52,61	-
Хрватска	46,31	7,46808 HRK
Бугарска	26,97	1,95510 BGN
Македонија	52,13	61,3973 MKD
Молдовија	57,79	22,0482 MDL
Финска *	96,30	-
Албанија	49,68	136,820 ALL
Босна и Херцеговина	43,30	1,95471 BAM
Србија / Црна Гора / КОФОР	34,39	123,121 RSD
Литванија *	44,49	-
Пољска	43,03	4,31698 PLN
Арменија	36,56	530,351 AMD
Летонија *	27,53	-
Грузија	23,86	2,57222 GEL
Естонија ***	28,53	-

* : Држава која учествује у ЕМУ.

** : Естонија ће бити технички интегрисана у систем јединичних тарифа од 1. априла 2017.

Назив организације:
Контрола летења Србије и Црне Горе
SMATSA доо, Београд

Седиште:
Трг Николе Пашића 10, 11000 Београд
Република Србија, п.ф. 640

Матични број:
17520407

ПИБ:
103170161

Телефон:
+381 11 3218 123

Факс:
+381 11 3240 456

Електронска пошта:
kl@smatsa.rs

Интернет адреса:
www.smatsa.rs

Трг Николе Пашића 10, 11000 Београд
Република Србија, п. ф. 640
www.SMATSA.rs